

ספר עמר ו איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קסה

סימן רצה [שפח]

לא ילין חלב חגי עד בקר. צוה יוצרינו ב' ואלה המשפטים שלא ילינו אימורי קדשים עד הבקר אלא להקמירם קודם הבקר ואם לנו בראשו של מזבח אינו עובר עליהם דאמרינן בזבחים ב' המזבח מקדש [ט"ז ח'] אין לינה מועלת בראשו של מזבח דלשלחן מדמינן ליה (א) ותניא אפילו הם על השלחן כמה ימים אין בכך כלום ותניא בהדיא (ב) אכרים שלנו בעזרה מקמיר והולך כל הלילה לנו בראשו של מזבח מקמיר והולך לעולם.

סימן רצו [תיב]

לא ילין לבקר זבח חג הפסח. צוה הבורא על אימורי פסח שלא ילינו עד הבקר דכתיב ב' כי תשא לא ילין לבקר זבח חג הפסח פרשוהו ר"ל (א) באימורי פסח והלא כבר נאמר ולא ילין חלב חגי עד בקר אלא לעבור עליו בב' לאוין ובפסחים פ' אלו דברים [ט"ז ח'] תניא בן תימא אומר חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא אינה נאכלת אלא ליום ולילה ואמרינן מ"ש דבן תימא כדמתי ליה רב לחייא בריה ולא ילין לבקר זבח חג הפסח זבח חג זו חגיגה הפסח כמשמעו ואמרה רחמנא לא ילין.

סימן רצו [תיג]

לא ילין מן הבשר. צוה יוצרינו שלא להותיר בשר הפסח עד בקרו של ט"ו בניסן שלא (א) יאכלנו כולו כליל ט"ו דכתיב ב' ראה אנכי ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ותניא [בספרי] איזהו בשר שאתה זוכה ביום ע"מ לאוכלו בערב הוי אומר זה פסח שהרי זוכה בארבעה עשר ואוכלו לילי ט"ו דכתיב ואכלו את הבשר כלילה הוה צלי אש וגו' וכתיב לא תותירו ממנו עד בקר ולפי שלא נאמר אותו המקרא אלא בפסח מצרים הוצרך בכאן ללמד שבפסח דורות קאי עליו בלא ילין כך פירשו רבותי (ב) ולי נראה שלא בא הכתוב אלא להעביר ה'ל"ן בשני לאוין דאילו בפסח דורות לא אצטריך שהרי רבינן פסח דורות בפסחים פ' מי שהיה טמא [ט"ז ח'] דכתיב ועבדת את העבודה הזאת בחדש הוה שיהיו כל עבודות של חדש זה כזה ובפרק אלו דברים [ט"ז ח'] תניא לא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר לימד על חגיגת י"ד שנאכלת לב' ימים ולילה אחד או אינו אלא ליום ולילה כשהוא אומר ביום הראשון לבקר הוי בקר שני אמור והא ודאי דלא כבן תימא שהוכרנו למעלה.

סימן רצה [תיד]

לא תוציא מן הבית. יתברך שם יוצרינו נצח שנתן תורתו בינינו ויראתו על פנינו צוה שלא יוציא אדם בשר פסח מן הבית כדכתיב ב' בא אל פרעה בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר הוצה ופי' הבית, חבורה, כדתניא בכיצד צולין [ט"ז ח'] על הבתים אשר יאכלו אותו בהם מכאן שהפסח נאכל בשתי חבורות יכול יהא נאכל בשתי מקומות ת"ל בבית אחד יאכל מכאן אמרו השמש שאכל כזית בצד התנור אם היה פקח ממלא כרסו ממנו ואם רצו בני חבורה לעשות עמו מזבח באים ויושבים בצדו דברי ר' יהודה ר"ש אומר על הבתים אשר יאכלו אותו מכאן שהאוכל אוכל בשתי מקומות יכול

תועפות ראם

(א) מדברי רבינו נראה שפסק כרצה דס"ל ירדו יעלו מה"ע לשלחן מדמינן ל' אכל הרמב"ם צ"ג מסקה"מ הי"א פסק כרצה ועיי"ש בב"מ הטעם דבתרא הוא ועיי' ק"ז להרא"ש שבת פ' שואל אות ד' שאין כלל זה מוסכם לגבי רצה ולפ"מ מה"מ צ"א מה"ל תמידין ומוספין ה"ג דמ"ס ר"פ בפסחים ג"ס ח' מעלה ומלינה בראשו של מזבח אחיה כמ"ד אם ירדו יעלו דלא כפרש"י שס"ח פסק רבינו כרצה מה"ע אכל צ"ב מה"ל סדר מזורע פ' דברי רש"י דשפיר כ' דאחיה כמ"ד לינה פוסלת דאם ירדו לא יעלו עיי"ש ח"כ י"ל דה"ע דהרמב"ם שפסק כרצה דאם ירדו לא יעלו, ועיי' בספר בית הלוי ח"א סי' נ"ח אות ט' ישור לפסק הרמב"ם ועיי' מש"כ הרב הגאון ר' רפאל נחמיה שאלת הכהנים תורה ד' כ"ב ע"ב וצ"ב דעת קדושים. (ב) בהדיא. צמ"ג לאוין שמ"ח לינה מיבנה צהדיא ונכון:

(א) רי"ל בפסחים כ"ט ב' ועיי"ש בתוס' סד"ס ולא:

(א) שלא. כנדפס אלא. (ב) רצותי. כן פי' רש"י בפ' החורה ראה שם אולם רש"י פי' שם ביום הראשון הוא יוס י"ד ע"פ וקאי על מלת חזנה אכל רצונו הרא"ש מפרש ע"פ הספרי דברים פ' קנ"א ליום הראשון הוא יוס ט"ז והי"ל של בערב הוא ב"ת עצור ופי' אשר תזבח כשגיל ערב [דהיינו ליל] שנים הראשון:

330 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

יהא נאכל בשתי חבורות ת"ל בבית אחד יאכל כמאי קא מיפלגי ר' יהודה (א) סבר יש אם למקרא ור"ש סבר יש אם למסרת. בדיון יש אם למקרא ולמסרת יש לדקדק הרבה ולמעלה בלאו דלא ימשול למכרה בעמוד רביעי (ב) פירשתיו והרוצה יעיין שם. תניא בכיצד צולין [פ"ד ז'] לא תוציא מן הבית אין לי אלא מן בית לחבורה לחבורה מנין ת"ל מן הכשר חוצה אמר ר' אמי המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אין חייב עד שיניח הוצאה כתיב ביה כשבת מה שבת בעינן עקירה והנחה אף פסח נמי בעינן עקירה והנחה.

סימן רצט [תמו]

עצם לא תשברו בו. צוה הב"ה שלא ישבר אדם עצמות בפסח דכתיב בפ' בא ועצם לא תשברו בו ותנן בכיצד צולין [פ"ד ז'] השובר את העצם בפסח טהור סופג את הארבעים בפסח פסול אינו סופג את הארבעים מנא הני מילי דכתיב ועצם לא תשברו בו ככשר ולא בפסול רבי אומר בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם שאינו ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם ואמרין שבירת העצם מבעוד יום איכא בינייהו למ"ד כשר כשר הוא למ"ד יאכל מבע"י לאו בר אכילה הוא (א) ותניא [ש"ז ז'] השורף בעצמות והמתקן בגידיו אין בו משום שבירת עצם ואלויבא דרבי בעינן כזית בשר במקום שבירה דכתיב יאכל ועצם לא תשברו בו ואלויבא דרבנן לא בעינן במקום שבירה מיהו כזית בשר שלא במקום שבירה בעינן (ב) ואם איתא כזית מוח מבפנים חשבינן ליה כזית בשר בחוץ [ש"ז ז']. תולדות שבירת העצם אמרין בכיצד צולין [פ"ד ז'] אסור להניח עליו גחלת שלא יפקע שלא במקום גחלתו וזו שבירתו ואפילו לשוברו מבע"י לרבי אע"ג דלא קרינן ביה בבית אחד יאכל גזירה מבע"י אטו משחשיכה.

סימן ש [תמו]

לא תותירו ממנו עד בקר. צוה יוצרינו על כל קרשים הנאכלים המוטל עליהם לאוכלם שלא ישאירו יותר מומן אכילתם דכתיב בפ' בא אל פרעה בפסח ואכלו את הבשר בלילה הזה וגו' לא תותירו ממנו עד בקר וכתיב בפ' צו את אהרן ובשר זבח תודת שלמיו ביום הקריבו את זבחו יאכל לא יניח ממנו עד בקר ואינו עובר אלא בראוי (א) להאכל דכתיב ואכלו את הבשר וגו' וכתיב לא תותירו ממנו עד בקר וכתיב לא יאכל ולא יניח ממנו. תולדה. להודיר לאוכלו קודם חצות כדתניא בברכות פ"א [נ"ח ז'] כל הנאכלים ליום אחד מצותן עד שיעלה עמוד השחר א"כ למה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה.

סימן שא שב [שג] (א)

שאור לא ימצא. לא יראה לך חמץ. ולא יראה לך שאור. ויראת מאלהיך ועשית זכר לניסים ונפלאותיו

תועפות ראם

(א) עיין רש"י שם שפי' דגרסינן להיסק ודחה גירסת רבינו הרא"ש. (ב) סימן קס"ז, וזיראים הנדפס איתא וכבר פירשנו בעמוד רביעי הלכה רכ"ה וס"ס שם וז"ל בעמוד שביעי הלכה רפ"ה ומנואר כאן אלא שחסר זיראים הנדפס בס' רפ"ה כל המשא ומתן של רבינו בעינין זה:

(א) כן אומר רבי' שם ור"פ דאמר דלכ"ע יש בו משום שבירת ע"ש כיון דלאורחא חיי לאכילה ועי"ש בגמרא תניא כארבעה מינייהו דתניא רבי אומר כו' בשעת אכילה יש בו משום שבירת ע"ש שלא בשעת אכילה אין בו משום שבירת ע"ש והיינו כלביי דאמר מבע"י איתא רבי למעוטי ולכן פסק רבינו כלביי ולא כר"פ אע"פ שר"פ בחרה וזבילור ווי העמודים דחק צוה וז"ל למה וא"ש מש"כ הכ"מ רפ"י מהל' ק"פ ע"ד הרמב"ם שפסק כת"ק ודקדק כווי העמודים אמאי לא קאמר שפסק הרמב"ם כר"פ שהוא בחרה דאמר דלכ"ע לוקה וזכ' הר המריה סי' ק"ה אות ד' כ' באתה ע"ד הרמב"ם שם, כר"פ שם פ"ד ז' דלכ"ע ס"ל דיש בו משום שבירת ע"ש ודלא כמר"ן עכ"ל ואני אומר דהדין עם מרן הכ"מ ודלא כהר המריה. (ב) כרבינא שם פ"ד ז':

(א) גרואי להכלל. דלא כמ"ס הל"ה בפסחים כ"ח א' רש"י ד"ה אשם תלוי ובנו"ב מ"ה חו"ד סי' נ"ג דלף זכח פסול בזהירות נותר עי"ש ועיין מנחת חינוך מנחה קמ"ב:

(א) המוסגר הגהתי מעטמי דרבינו חשב כאן ג' לאוין כמו שז' להלן ותולדות לאלו שלשה לאוין כו' ודלא כהרמב"ם בספ"מ מנ"ה ר' שחב

ספר עמר ו איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קמו

כאשר צוח כפ' בא אל פרעה דכתיב [שמות י"ז י"ט] שבעת ימים שאור לא ימצא בבתים וכתוב [ש"ס י"ז] מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך ותניא בפסחים פ"א [ס' ד'] שבעת ימים שאור לא ימצא בבתים מה ת"ל והלא כבר נאמר לא יראה לך שאור (ב) לפי שנאמר ולא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה יכול יטמין ויקבל פקדונות מן העובדי כוכבים ת"ל לא ימצא פי' בקבל עליו אחריות אין לי אלא בעובד כוכבים שכבשתו תחת ידיך ושרוי עמך בחצר עובד כוכבים שלא כבשתו ואינו שרוי עמך בחצר מניין ת"ל לא ימצא ושל יראה ובל ימצא וכל יטמין וכל יקבל ומעורות מניין ת"ל בכל גבולך ועדיין אני אומר בבתים עובר משום כל יראה ובל ימצא וכל יטמין וכל יקבל פקדונות מן העובד כוכבים ובגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה ומניין ליתן את האמור של זה בזה ת"ל שאור שאור לגזירה שוה נאמר שאור בבתים ונאמר שאור בגבולין מה שאור האמור בבתים עובר משום כל יראה ובל ימצא וכל יטמין וכל יקבל פקדונות מן העובדי כוכבים אף שאור האמור בגבולין עובר משום כל יטמין ובל יראה ובל ימצא וכל יקבל פקדונות מן העובד כוכבים ומה שאור האמור בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אף שאור האמור בבתים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. וכמה שיעורו לעבור עליו כדתניא בפסחים באלו עוברין [מ"ה ב'] בצק שבסדקי עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער פחות מכאן בטל במיעוטו ותניא בבבלי [י' ד'] לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור זו מחלוקת שבין ב"ש וב"ה שבי"ש אומרים שאור בכזית וחמץ בכזית וב"ה אומרים זה וזה בכזית ומעמא מפרש התם שאור (ג) שמחמץ אחרים בכזית חמץ אין חימוצו קשה וראוי לאכילה ואינו נוהג חמץ אלא בחמשה מינין בלבד ואלו הן חיטין ושעורין וכוסמין ושכולת שעלל ושיפון שאלו הן הבאין לידי חימוץ אבל שאר המינין אין באין לידי חימוץ אלא לידי מרחון [פסחים ל"ה ב']. ותולדות לאלו שלשה לאוין הצריכו חכמים לבדוק אדם ביתו ורשותו ויבער החמץ טביתו אע"ג דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה שמאחר שבטלו והפקירו והוציאו מרשותו אינו בכלל לך (ד). ומתי הצריכוהו לבדוק כדתניא [פסחים ג' ב'] אור לי"ד בודקין את החמץ לאור הנר ומפרש [ש"ס ג' ב'] מאי אור לילי ומעמא מתוך שבני אדם מצויין בבתיהם ואור הנר יפה לבדיקה [ש"ס ד' ב'], ובצק שבסדקי עריבה מסקינן באלו עוברין [מ"ה ב'] [אפילו מקום שעשוי לחזק להחזיק המים כשלשין דהיינו שולי העריבה למטה אם יש בו כזית חייב לבער] (ה) אע"ג דמבטל ליה דלא קיי"ל כרשב"א דאמר כיפת שאור שיחדה לשייבה במלה ואמר רב נחמן אמר רב אין הלכה כרשב"א ואמר ר' יצחק בר בישאן (ו) אם טח פניה בטיט במלה טח אין לא טח לא הלכך קיי"ל דכזית אפילו במקום העשוי לחזק [חייב לבער פחות מכזית דאמרינן דאינו חייב לבער היינו במקום העשוי לחזק אבל מקום שאין עשוי לחזק] דהיינו דופני העריבה שאין לשם מים

תועפות ראה

לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור נללו אחד ועיין בס' מעה"ח כפ' בא נללו דלא יראה ש"כ טעם למה לא נחשוב לאו דלי"ד לך שאור שנמשנה תורה נללו מיוחד עיי"ש, ובגדפס הוא בס' ק"ה. (ב) בגדפס הגי' לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור, ובג' ור"ה הגי' והלא כבר נאמר לא יראה לך שאור ולא יראה לך חמץ והנראה צעני דכונת הנמרל לפי גי' הרי"ף והר"ש והלא כבר נאמר לא יראה לך שאור דברים פ"ז ד' ולא יראה לך חמץ ור"ל וגו' שמות י"ג ז' ובמתכוין הקדימו לא יראה לך שאור ללא יראה לך חמץ שאין זה פסוק אחד צדוק מקום וע"כ דחרי קראי מיכא ומתחילה הביאו משאור לתודי' כמו שכתוב כאן שאור לא ימצא והא"כ הוצא ולא יראה לך חמץ וגו' דהיינו ולא יראה לך שאור דכתיבי תרומיהו חמץ ושאור וחדשים מקרבין באלו שנהגו דבר"ף כמש"כ בפסוק שמות י"ג ז' ואינו כן, וז"ל מהרמ"ל בפסחים שם והלא כבר נאמר לא יראה לך שאור ולא יראה לך חמץ בכל גבולך כז"ל עכ"ל דר"ל דל"ל כג' הרי"ף והר"ש אף חסר תיבת וגו' דדברי מהר"ם וז"ל דדבריו צו"ל והלא כבר נאמר ל"ל לך שאור ול"ל לך חמץ וגו' בכל גבולך כז"ל והגר"ש כ' על הגסה מהר"ם נראה שיבוא כו' וכוון מדגפשי' ל' הפל"י ש"כ על דברי מהר"ם ולא ידעתי כוונתו צוה כו' ואינו אומר דיש להגיה במהר"ם תיבת וגו' ודבריו מאירין. (ג) לפי מה שכתוב כאן שאור שמחמץ אחרים בכזית הלשון מנומנם דא"כ נראה שרבינו מפרש טעמא דב"ש והוא דחוק ועוד דמה זה שסיים חמץ אין חימוצו קשה וראוי לאכילה ולא כ' בזה שיעורא ואין זה דבר והיפוכו ואולי דר"ל לאשמעין טעמא דב"ה כמו שאמרו בבבלי שם ל"ה ורביא דיש חומר לכל אחד בשאור יש חומר שמחמץ אחרים וכו' בכזית וה"ל בחמץ יש חומר דראוי לאכילה ורבינו ה"ל שאור שמחמץ אחרים בכזית חמץ אע"ל דאין חימוצו קשה דהיינו שאינו מחמץ אחרים מיהו וראוי לאכילה ובגדפס הגי' שאור חימוצו קשה שמחמץין צו דבר אחר חמץ אין חימוצו קשה דראוי לאכילה וס"ס שם וז"ל וראוי לאכילה וא"כ נראה דרבינו מילתא בלפי נפשי' קאמר ועיין בסמ"ג לאוין ע"ל שהביא לשון התוספתא דבינה פ"א שאור מחמץ אחרים חמץ שנתחמץ מאחרים מאימתי קרוי שאור משיפון מלאכול לכלל והר"ם ציטטו ל"ל ל"ל כ' מתחלה דהתוספתא היא אליבא דב"ש דמפלגי בשיעוריהו ונריך להכיר בין זה לזה והא"כ כ' דלתיא כב"ה לומר שהלכותיו של זה לאו כהלכותיו של זה וכמש"כ הראב"ד בהשגות ריש הל' חו"מ עיי"ש וא"כ יש לומר דרבינו כיון למ"ש בהתוספתא ותיבת בכזית מיותר. (ד) עיין להלן סי' תל"ז בציבורי אור ח'. (ה) המוסגר הוספתי מ"ס' הנדפס והוא מוכרח וכן בסמוך דלג המעתיק ממקום למקום והסגר צינתיים. (ו) ביטל' ל' אשילן

ספר עמוד איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

אפילו פחות חייב לבער דקיי"ל כהחיא לישנא דאמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום העשוי לחזק אבל במקום שאינו עשוי לחזק אפילו פחות חייב לבער הלכך צריך אדם להזהר שלא להשאיר אפי' פחות מכוית במקום שאינו עשוי לחזק והוא שראוי ליאכל קצת אבל אם הוא פחות מכוית והוא מטונף קצת (ו) כיון דאיכא תרתי לריעותא אינו חייב לבער. אמר רב נחמן שני חצאי זיתים והוש של בצק ביניהם רואים כל שאילו ינטל החוט והן ניטלין עמו חייב לבער ואם לאו אינו חייב לבער וכגון שנמצא במקום מטונף מעט שדרך העולם שלא ליטלנו אבל במקום אחר אפילו פחות מכוית חייב לבער דאסקינן לעיל בסמוך דבמקום שאינו עשוי לחזק אפילו פחות מכוית חייב לבער. אמר עולא לא אמרו אלא בעריבה אבל בבית לא דיומנין דמתכנשי ונפלי אהדדי. בעון במערבא בית ועליה בית ואכסדרה שני בתים זה לפנים מזה מהו תיקו וכל תיקו דאיסורא (ח) לחומרא. אמר רב יהודה [פסחים ו' ז'] הבודק צריך שיבטל פי' בשעת בדיקה וטעמא אמר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפהפיה ויהיב דעתא עלויה והצריכו חכמים (ט) לבטלה בשעת בדיקה כדי שלא ישכח. ואמר רב יהודה [שם ו' א'] המפרש ביום והיוצא בשיירה קודם שלשים יום אינו צריך לבער תוך שלשים צריך לבער וקודם שלשים אם (י) יש בדעתו לחזור קודם הפסח אמר רבא זקוק לבער וכיוצא בו העושה את ביתו אוצר ודעתו לפנותו. ותניא [ו' ז'] אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר טפני שאור הנר יפה לבדיקה פי' רב נחמן [מ' א'] (יא) מפני שיכול להכניס הנר בחורין ובסדקין. ואמר רבא חצר אינה צריכה בדיקה מפני שהעורבין מצוין שם ותנן בפ' כל שעה [נ"א ז'] חמין שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער פי' (יב) רשבי"ג כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו ותנא כמה חפישת הכלב שלשה טפחים. ותנן [מ' ז'] מי

תועפות ראו

אשילן ולפינו אר"י בר אשי. (ז) בהנמי"י פ"ב מהל' חומ' אות ת' הביא לשון הרא"ם זה וסוג' במנ"א סי' תמ"ב סק"י וז"ל הרדכ"ז בשו"ת לנשות הרמז"ס וז"ל סי' קל"ט ולעין פחות מכוית והוא מטונף אם חייב לבער או לא כתבו בשם רא"ם וז"ל שא"ל לבער כיון דאית ביה תרתי לריעותא פחות מכוית והוא קצת מטונף וכן נראה מהא דלביעיל לן חזי זית בבית וחזי זית בעלי' כו' טעמא דחזי לאגסרופי אבל כחזי זית לחודיה לא מחייב משמע דאש"ל דליכא דבוקים בכותלים אינו זקוק לבער משום דהוי מטונף אבל חזי זית נקי חייב לבער וכבר כתבתי ע"ז בתשובה אחרת עכ"ל ועיין בהרדכ"ז ח"א סי' קל"ה וז' עליו בביאור ווי העמודים ולא ידעתי אמאי לא הוכיח כן מדברי עולא שאמר לא אמרן אלא בעריבה אבל בבית חייב לבער מ"ס זימנין דכתיב להו ונפלי גבי סדרי דמשמע דאי לאו ה"ס אינו חייב לבער עכ"ל משום דמטונף הוא ומשמע ל' לרבינו הרא"ם וז"ל דה"ל עריבה דומיא דבית דלאו במקום העשוי לחזק הוא כמנ"א הראב"ד בס' ת"ד סי' רמ"ה וזש"ר בסמוך אהא דר"ג וכגון שנמצא במקום מטונף מעט כו' עכ"ל הוי העמודים. (ח) וכל תיקו דאיסורא לחומרא כלשון הזה כ' ר"ח צמ"י לפסחים שם ועיין הגהמ"י פ"ב מהל' חומ' ה"ט"ז שכ' שם עמ"כ הרמז"ס דקין זה אינו חייב לבער אלא מבטל בלבו ודיו וז"ל וכן פסק גס ר"ח אונס רא"ם ושאר גאונים נחלקו עליהם בזה ופסקו דכל תיקו דאיסורא לחומרא ואפי' בשל סופרים עכ"ל והוא תמוה דהר"ח והרא"ם שוין דקין זה וכלשון הר"ח כ"ה לשון הרא"ם וביאור דבריהם י"ל כמנ"א בס' צאו"ח סי' תמ"ב סק"י דהיינו אם אירע שלל ביטל כלל חמץ שלו וטעם לו זה אחר זמן שא"ל לבטל דחייב לבער דא"ו הוי שפיאק דאורייתא ועיין בהרא"ם פ"ב לפסחים ס"ב שכ' ואפי' העורי כתב דלולין לחומרא וז"ל עכ"ל ואם פי' דברי הראב"ה כמנ"א שכתבתי בלבר דברי הר"ח והרא"ם נחנם השיג עליו הרא"ם ועכ"ל דבראב"ה מפורש דביטול לא סגי אלא דלר"ד לבער ועי"ן בק"ג וכן נראה לשון הר"ח והרא"ם שפנינו ועכ"ל דברי הגהמ"י שחילק לנו את השווין תמוה ועיין לעיל ס"ס י"ג מש"ס בביאור בלורק ובס' רע"ד כתב דכיון וכל תיקו דאיסורא אפי' בדרבנן לחומרא ובתנתי שם בביאור אות קנ"א דכ"כ בפיר"ת שבאו"ז עיי"ן וא"כ ר"ח והרא"ם שוין דכל תיקו דאיסורא אפי"ן בדרבנן לחומרא וכ"ה דעת הראב"ה והוא דלא כמנ"א בספר יראים כת"י לעיל ס"ס י"ב דעת ר"ח אלא כמנ"א בנדפס שם. (ט) והצריכו חכמים לבטלה בשעת בדיקה. ר"ל למ"ס בנמרא שם ויבטלי' ד' ויבטליה בנחם כיון דלאו זמן איסורא הוא ולא זמן ביעורא הוא דילמא פשע ולא מבטל ליה וזש"ר דמש"ס הצריכו חכמים לבטלה בשעת בדיקה ולא דב' או נחמם כדי שלא ישכח. ובנדפס משו"ב הדברים שכתב שם הבודק צריך שיבטל פי' בשעת בדיקה כדי שלא ישכח וטעמא אמר רבא גזירה כו' ודעתו עליה לבטל בשעת בדיקה ואינו מוכן משכ"ס ודעתו כו' לבטל בשעת בדיקה וביאור ווי העמודים כתב ודעתו עליה בשעת בדיקה כז"ל והכין כמנ"א כאן. (י) אם יש בדעתו לחזור. בנדפס חסר חיבות אלו ונכתב תמורת דוקוק' לבער ואינו מוכן וביאור ווי העמודים כתב שם להניח חמץ דזקוק לבער וז"ל דדעתו לחזור ויפס כיון כמבואר כאן, ודעת רבינו כהרמז"ס ספ"ב מהל' חומ' שפי' דעתו לחזור קודם לפסח ולא כפירש"י זימנין הפסח. (יא) פי' ר"ג כו' עד ואמר רבא חסר בנדפס. (יב) פי' רשבי"ג כו' הנה גס הרמז"ס בפי"ה כ' אהא דרשבי"ג וז"ל לא צא לתלוק אצל ביהר דין המפולת א"י הוא עכ"ל והתו"ם כ' ע"ד הרמז"ס האלו מחל ראי' למש"כ במשנה ז' פ"ח דעירובין בענין כ"מ ששנה רשבי"ג במשנתו כו' דלא קי"ל כההוא כלל דאי כלל הוא למ"ל להרמז"ס לכתוב שאינו חולק הא אפילו יחולק הלכא כמותו עכ"ל אבל מה יענה לדברי רבינו הרא"ם שכ' להדיא ס"ס קמ"ב וסי' ר"ח דקי"ל כההוא כלל דכ"מ ששנה רשבי"ג במשנתו הלכא כמותו ואפ"ה כ' כאן פי' רשבי"ג אלא עכ"ל דהאמת מפרשי דרשבי"ג אינו חולק אלא מפרש כדמוכח בפסחים ח' א' והתן חמץ שנפלה עליו מפולת ה"ה כמבואר

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קסז

תשמישן של נחתום ישפכו מפני שהן מחמיצות פי' ועובר עליהן (יג) בבל יראה ובל ימצא ומסקינן [מ"ג א'] היכא דנפיש שופכן במקום מדרון והיכא דלא נפיש ולא קוו שופכן אפילו במקום האשכנזי. ותנן [י"ט ג'] אין שורין המורסן לתרנגולים אבל חולטין ואמר רב יוסף לא ליחלט אינש תרתי הימי בהדי הדדי דאזלא חדא ויתבא בצדיא (יד) דחבריה ולא סליק ליה דיקלא דמיא מארבע רוחתא ואתי לידי חמוצא. ותניא [מ' א'] אין לותתין את השעורין בפסה ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות פי' מולפין מים ע"ג שעורין וכותשם במכתש ודוקא שעורין דלא שרירין אבל הימי דשרירין קי"ל כדאמר רבא מצוה ללנות הלכך חטים המובאים מחוץ בשוק וגשמים מולפין עליהם אין לחוש עליהם ועוד אמר רבא (טו) כל אגב מיזליהו לא טחמעי הלכך אם ירדו עליהם רוב גשמים ושק של חטים שרוי בגשמים ושרייתם מרובה חוששין להם והאוכל רק כזית מהם בכרת ועוברין עליהם בבל יראה ובל ימצא דהוה ליה כההיא ארבא דחייט דטבע בחישתא נהרא דאמרינן בפרק כל שעה [מ' ג'] דחיה ליה חמין אע"פ שלא נתבקעו דלא טצרכינן נתבקעו אלא בלתייה שזילופה מועמת אבל במקום שרייה אפילו דא נתבקעו אסורות (טז). וחמין ע"י תערובות ויש בו כזית בכדי אכילת פרס חשבינן ליה כאילו הוא בעיניה ועובר עליו בבל יראה ובל ימצא ואם אין בו כזית בכדי אכילת פרס לא עבר עליה בבל יראה ובל ימצא ומותר (יז) להשתותו עד לאחר המועד כדאמרינן בפ' כל שעה [ג' א'] גבי קדירות ולשהינו עד לאחר הפסח

תועפות ראם

החם שאין הכלב כו' ותו לא מילי. (יג) ועובר עליהן צ"ל וכו'. בל"ז ח"ב סי' רנ"ו דל"ה תמימים שנו במשנה המהוללה כ' וז"ל ואפי' לפיר"ת שפי' דחמין מוקסא ומעורב אינו צלל יראה מ"מ מדרבנן אסור גם יש לחוש פן ילוש בהן עיסה עכ"ל וא"כ הוא דלא כמשכ"ר כאן ועובר עליהן צ"ל וכו'. והווי העמודים ה"ר לדברי רבינו מתוספתא פ"ג דפסחים שאמרו שם האשה שנסכה מי תשמישו של נחתום ללוש בהן למוצאי יו"ט הרי אלו אסורין משמע דהוי כחמין גמור בעין שעבר עליו הפסח ואסור וא"כ עובר עליהם צלל יראה דאם אינו עובר מותר להשתותו עד אחר הפסח כדלקמן עכ"ל אולם בתוספתא בכורים בל"ז לתוספתא מה"ר מנחם מטשאווס פי' דברי התוספתא האשה שנסכה מי תשמישו של נחתום שמלחן בו ידיו. ללוש בהן למוצאי יו"ט ה"א אסורין דהוי כלל בפושטין עכ"ל ואזלא לה ראיית הווי העמודים. (יד) צלל יראה. לפיכך צלל יראה ופסח"י בפרק כ"ב הר"ח סי' ל"א כנון סדק. (טז) דלא. לפיכך אמר אביו אפי' נרש"י ד"ה ה"ג והדר ביה אביו נראה מדברי רש"י שלא היה צריך צלל יראה וצ"ל לפיכך וכמוכא דצדרי רבינו הר"ח דלאמר דלא כל אגב מיזליהו לא מחמעי ומויטב קושיית הח"י לא"ח ריש סי' תס"ג עיי"ש ובהגהות וביאורים לפיר"ח פסחים מהבסח וכו' מהר"י שערין כג"ל הגדלם בפאריס תרכ"ח העיר בזה אך לא זכר דברי היראים אלא שפ"כ על פיר"ח ומדברי הר"ח אין הכרח כ"כ ובצדרי היראים מבואר דאין לגרוס והדר ביה אביו. (טז) עיין בהעמוד ה"ל מזה ומרור שפ"כ ואיכא מה"ר כי בעינן נתבקעו צלליתם שמועמת אבל במקום שריי שהיה מרובה שירדו גשמים ששרו צמים אע"פ שלא נתבקעו אסורות ויהא אסור צ"ל וכו' כי הריא ארנא דחמי דטבע בחישתא והאחמיר תבע"כ עכ"ל ור"ל לדעת רבינו היראים כמבואר כאן ודברי היראים אלו הובא בהגמ"י פ"ה מהל' חו"מ אות ו' ומש"כ שם ואין האוכלן צלל יראה ופסח"י בפרק כ"ב הר"ח סי' תס"ג עיי"ש ובהגמ"י וכו' המרדכי צ"ל כ"ג סי' תקס"ג ע"ג הר"ח והפרי דהש סי' תס"ג ס"ב כחב דט"ס הוא דצדרי הר"ח ומש"כ חוששין להם לנזיקות פי' לחימוץ כמש"כ הט"י סי' תס"ג סק"ד לא נתבקעו פי' לא נתחממו ועיי"ש בפ"י סק"ג שיעת הראשונים בזה. ובהגמ"י שם אות ו' כ' בשם ריב"א בזה"ל והיינו דוקא בשעורין כדעבד מעשה החם [פסחים מ' א'] אבל חמין או שיפון או ש"ס הנמול בתרנגולת אפי' אם לא נתבקעו אם שבו זמן מרובה דחמין שהן קשין אפי' וישרו כל היום כולו לא יתבקעו וא"כ לעולם לא היינו אסורין בחמין כו' ובצ"ח או"ח סי' תס"ג ד"ה כחב ה"ר אפרים כו' הביא דברי הריב"א בזה"ל אבל חמין או שיפון או ש"ס אפי' לא נתבקעו אפי' אם שבו זמן מרובה אסור וביאור לשון הב"ח אפי' לא נתבקעו אע"ג דשהו זמן מרובה וא"כ רגלים לדבר שלא החמיצו מ"מ אסור משמע דחמין שהם קשין לעולם לא יתבקעו. ופשוט להריב"א שמחלק בין חמין לשעורין לא ס"ל כחילוק רבינו שפ"כ לחלק בין שרייה מועמת לשרייה מרובה וכמש"כ בהד"מ ריש סי' תס"ג לדברי הר"ח והריב"א דמתלקים בין חמין לשעורין וס"ל דבחסים אסור אפי' בשרייה מועמת כו' והאגור בסי' תש"ה הרכיב יחד שיעת הר"ח והריב"א וז"ל שם ר"א מומין וריב"א החמירו ואמרו גבי חמין אם יש שם רבוי מים אפי' לא נתבקעו אסורין דבחסין א"ל ציקוע דלנב דשרירין אין מתבקעין עכ"ל והוא עירבוב ב' הדיעות להר"ח א"כ אם יש שם רבוי מים אפי' לא נתבקעו אסורים ל"ש חטים ל"ש שעורין משא"כ להריב"א יש חלוק בין חמין לשעורין ובחסין א"ל ציקוע דלנב דשרירין אין מתבקעין והר"ח גם הוא ס"ל להריב"א אלא שפ"כ טעם אחר להא דחמין א"ל ציקוע כיון דלית בזה ציקוע כחמין דמתבקעו דמי כמש"כ הר"ן צ"ל כ"ג בשם הר"ח ורבינו ירוחם מתיב ה' ח"ה בשם השר מוקצי דלנב ציקוע שלם בזה מילא ולכן כשהעתיק הב"י דברי האגור בסי' תס"ג לא העתיק משמו הכן תיבות דלנב דשרירין אין מתבקעין דאין נוגעין להך דינא ד"ל דבחסין א"ל ציקוע כהר"ח דלנב ציקוע שלם בזה מילא, ובצדור יחזק ירמך להל' פסחים על הרי"א גילוח כ' שם בסופו וז"ל בהעמקת צ"ל סי' תס"ג לדברי האגור בשם ר"א יש קיזור שפ"כ דבחסים א"ל ציקוע מזה משמע שהר"ח סהר"א סובר ומדברי הב"י עמ"ז ציקוע כו' זה נראה היסוד זה אמנם צ"ל האגור עמ"ז מתוקן הדבר שפ"כ שם אחר מש"כ דבחסים א"ל ציקוע וז"ל דלנב דשרירין אין מתבקעין עכ"ל וזהו עולה הכל כהוגן עכ"ל ואינו יודע מה יושעו זה ס"ס דצדרי האגור יש ערובות שיעת הר"ח עם הריב"א כנ"ל. (יז) ומותר להשתותו כו'. הנה הוסיף ריש פסחים כ' דאף לפיר"ת דליכא צלל יראה מ"מ אסור להשתותו עיין בהגהת הר"ח למ"ק סי' ל"ד ובהר"ח ר"פ אלו עוברין ורבינו שפ"כ ומותר להשתותו וליף לה מקדירות דפ' כל שעה הנה מסק בסקף

והא דתנן [מ"ג ב'] ואלו עוברין עליהם בפסח כותה הבבלי ושכר המדי וכו' ומוקמינן בנמרא [מ"ד ב'] דלויא כזית בכדי אכילת פרס [בכל תאכל קתני דעוברין אבל בבל יראה ובל ימצא אין עוברין אי לית ביה כזית בכא"פ] (יח) ומעמא דכי מרבינן תערוכות מכל מחמצת לא תאכלו מרבינן ליה [מ"ג ב'] ולענין אכילה נרדא מרבינן לה דקרא באכילה כתיב אבל לענין לא יראה לא אשכחן רבויא ואע"ג דאמרינן בפסחים פ"א [ו' ב'] דאיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ דכתיב שבעת ימים שאר לא ימצא בכתיבם כי כל אוכל מחמצת ונכרתה דמשמע כל היכא דמחייב באכילת חמץ מחייב בהשבתת חמץ לאכילת חמץ דמחייב עליה כרת איתקש דבקרא דבהיקש כרת כתיב דכתיב כי כל אוכל חמץ ונכרתה וכל חמץ דמחייב עליה כרת מצוה להשביתו אבל לאכילת חמץ דבלאו דהיינו תערוכות שאין בו כזית בכדי אכילת פרס לא אשכחן דאיתקש הלכך תערוכות אע"ג דמיתמר באכילה בלא שיעור לא עבר עליה בבל יראה והא דאמרינן בפ"ק דכיצה [י' ג'] דב"ה ילפי ביעור מאכילה דוקא לענין שיעור קאמר דלא ילפינן אלא לענין האמור בקרא דוקא והיינו לענין שיעור אבל לענין שאר דברים לא ילפינן והשיעור כתיב (יט) בשאור מדר' זירא דאמר ר' זירא פתח הכתוב בשאור וכו' ותדע דלא ילפי ב"ה לכל מילי דבפסחים פ' כל שעה [כ"ט ב'] אמרינן דהדר רב אחא בר יעקב ממה שאמר לר' יהודה דילפינן שאור דאכילה משאור דראה שאינו נראה לו דגזירה שוה איתא כלל והא הכא אית ליה לב"ה אלא לאו ש"מ דלב"ה לענין שיעורא איתא לענין שאר דברים ליתא. וכענין זה אשכחן בשבת פ' במה מדליקין [כ"ט ב'] דמהדר תלמודא מנל לעור בהמה טמאה מטמאה באהל המת וכעי למילף משרצים כמה מצינו ואיפוך ליה וקשיא לן עלה מסברא דנפשיה (כ) אמאי לא יליף מגזירה שוה מבגד ועור האמור בשרץ ובמת כדילפינן בבבא אשה יוצאה [ס"ז ב'] לענין טווי ואריג ובב"ק פ' כיצד [כ"ט ב'] לענין מפץ והוצרכנו לתרין דלא ילפינן גזירה שוה אלא לענין האמור באותו מקרא שנאמר בו בגד ועור בפרשת מדין וההוא לא בטומאת אהל טיורי הלכך בעי מנל ה"נ לא שנא וראיתי בפירוש רבתי שפירשו אלו עוברין עליהן בבל יראה ובל ימצא וקבלתי מרבתי האחרונים דליתא ומעם כדפרישית ואע"פ דההיא ראיא דקדירות יכול אדם לדחותה ולתת חילוק ביניהם לשאר תערוכות מ"מ כן נראה אמת כאשר פירשתי וממעם דלא אשכחן רבויא אלא לענין אכילה. וקדירות כי משהינן להו צריך להטמינן במקום שלא יכשל להשתמש בהם. וכי חילי י"ד בשבת בדקינן בליל ששי שהרי צריך לבדוק לאור הנר הלכך מקדמינן לבדוק בליל ששי ותנן באלו עוברין בפסח [מ"ג ב'] י"ד שחל להיות בשבת סבערין את הכל מלפני השבת ומשיירין (כא) מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ארבע שעות פ"י שתי סעודות שתי שביעיות (כב) יהלך לשלש סעודות ופ"י זה כתבתי להודיע שאין מכאן ראיא שסעודה שלישית של שבת שאכלה קודם ארבע שעות לא יצא. ומותר (כג) לאפות מצות בערב הפסח אע"פ שהחמץ קיים כדתניא בתוספתא דפסחים י"ד שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ואופה לו מצה בערב שבת תרומה (כד) טהורה ה"ה חולין והאי דנקט תרומה טהורה משום דבעי[מה] תרומה וטהורה מייירי ומתיירא שמא תחמיין ותבא לידי פסול הלכך צריך שיאפנה היום מצה ויאכלנה למחר כל היום או בליל מ"ו ולא תבא לידי פסול הלכך מצוה בתרומה שנילושה לאפות אע"פ שאינה

תועפות ראה

בסוף דגס קדירות כי משהינן להו צריך להטמינן במקום שלא יכשל להשתמש בהם וה"ה נמי כשזוהי התערוכות שא"כ כזית בכא"פ ישהנו במקום שלא יכשל לצוא לאוכלו. ועיין במ"מ פ"ד מהל' חו"מ ה"ה וכפי' בדעת הרמב"ם כ"ה דעת רבינו אבנ' דעת הרמ"ך שם אינו כן ועי"ש ככ"מ שהסכים להרמ"ך למחר שיש שם כזית אף שאינו בכא"פ מ"מ עובר צ"ל. (יח) המוסגר הוספתי מיראים הנדפס והוא מוכרח להגיה וזוהי כסיר"ת בתוס' פסחים מ"ב א' ד"ה ואלו, והשיעור צה"ל חמץ ח"ד הביא דעת רבינו יעקב כמשכ"ר פה וסיים ומסתברא צ"ל עובר דקי"ל ככ"ה דילפי ביעור מאכילה בפ"ק דביצה ועוד דאיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ והאי דקאמרינן ולישהינו עד לאחר הפסח לאו ראי' היא דל"ד לשאר תערוכות עכ"ל ורבינו היראים כ' ג"כ בסוף דהסיא ראי' דקדירות יכול אדם לדחותה כו' מ"מ כו' וזהו הך דקי"ל ככ"ה כו' והסיא דאיתקש כו'. (יט) עיין תוס' ביצה ו' ב' סד"ה דאמר וא"ת כו' ומדברי רבינו נראה דס"ל דלפטרין לשיעורא. ווי העמודים. (כ) דנפשיה. (כג) דנפשיה וכו' דנפשיה בנפשיה כ"ה א' סד"ה מה כתו' רבינו ושניין לקמן ס"ס ע"ג כ"כ. (כא) ומשיירין כו' אינו כמשנה שם כ"ה צד' י"ג א'. (כב) שביעיות ואותן צ"ל שביעיות יהלך כו' כ"ל וכו' המרדכי בפ"ה דפסחים ע"ש רבינו ועיין במג"א ר"ס ר"ל וצמח"ש שם. (כג) ומותר כו' מכלל ע"ש הביא בשנ"י הלכך השלם סי' רי"ג שם היראים. (כד) מתרומה טהורה ה"ה דנקט תרומה טהורה יש לומר ה"ה לחולין כו' כ"ה נדפס. והמרדכי ספ"ה דפסחים כ' דהתוספתא משנתה היא מדמסיים זה תרומה טהורה וטהורה מבערה. במ"מ עכ"ל ור"ל דברדברי ר"מ שבתתה איתא תרומה טהורה וטהורה מבערה במ"מ והוא דבר שאינו דהא תרומה טהורה נשרפין מע"ש כדאיתא בפסחים י"ג א' וע"כ ה"י נראה דל"ל ברישא דואפנה לו מזה צמ"ש ותרומה טהורה וטהורה מבערה בע"ש אבנ' רבינו הרא"ם גרים בתוספתא תרומה טהורה וטהורה וטמאה ולא טמאה וטהורה ומפרש דתרומה טהורה נמשך למעלה לאופה לו מזה ועמאה מבערה צמ"ש וצמח"ש כדכירי' להר"ר מנחם מעשאווס העתיק לשון המרדכי תוספתא זו משנתה היא

סימן שד [קיג]

תועפות ראם

הוא מדמייס בה תרומה סמלה ומסורה מצערין בשבת ופי' דהיינו מש"כ דבדרי חכמים דר"מ בחוספתא שם ובאמת וז"ל ועיין לעיל ס"א. (בד) עד מ"ש. קשה דהא לכ"ע אסור לעשרו ביו"ט אלא כופה עליו כלי וא"כ הכא הו"ל לעשר בשבת בזמנו לפררו או לזרזו לרוח דמוחר בשבת ואי ס"ל אין ציבור חמץ אלא שריפה הו"ל לעשרו בע"פ כמש"כ הר"ה בס"פ ח"ע עיי"ש והכי קהי מצערו בזמנ"ש ביו"ט למסור אפילו לנמלטו ועוד דבמתני' ס"פ ח"ע משמע דס"ל לר"מ למצערין הכל תרומה וחולין מלפני השבת אבל גירסתיו בחוספתא ואופה לו מאה בע"פ תרומה סהורה ומעמא מצערין אותו מלפני השבת דר"מ וכת"ל כו'. ווי העגורים :

(א) צנדפס כחוב כחן יותר כלשון המכילתא. אחת אומר כן או אינו אלא לא תעשה אתה ולא יעשה חצירך אבל יעשה העובד כוכבים מלאכתך תל' ששת ימים תעשה מלאכה ולא תעשה חצירך ולא יעשה העובד כוכבים מלאכתך ע"כ ופי' דבריהם לדמור מדכתוב לא יעשה ולא תעשו לנזכר ללמד שאף אחרים דהיינו עובדי כוכבים לא יעשו מלאכת ישראל וע"ז הקשו דמנ"ל הא דלימא מש"ה כ' לשון יעשה משום לא יעשה חצירך אבל יעשה העובד כוכבים מלאכתך וע"ז אמרו תל' צפ' ויקהל ששת ימים תעשה מלאכה והאם פשיעא דתעשה היינו ע"י אחרים בין ישראל בין עובדי כוכבים ומינה דששת ימים וחו לא ש"מ דביום השביעי דהיינו שבת לא יעשה כלל בין ע"י חצירך בין ע"י עובדי כוכבים. (ב) או. ל"ל דליהב וז מיוחד וצנדפס חבוב ברשות עובד כוכבים כגון שסרלאה שהקרקע של עובד כוכבים כו' וכן העתיק בס' שו"ת מ"ס רביס חזו"ת שאלה י"ז ע"ש היראים ואינו מוכן גי' הכת"י כגון שדור כו' ברורה. (ג) כחן יסקינור, ועיין בחוס' ע"ז כ"א ב' ד"ה אריסא שכתבו בלשון הירושלמי דרשב"א אמר צד"ה בקיבולת אבל בשביר וס אסור צד"ה בתלוש אבל במחוצר אסור צעיר אחרת בין כך ובין כך מותר ומחו בין כך ובין כך ח"ר אילת בן בתלוש בין במחוצר ובכלל בקיבולת וכל' ציראל' הדפס ע"י הירושלמי וז"ל מהו בין כך ובין כך בין בתלוש בין מחוצר בין שצביר בין בקיבולת פי' בלשון צעיר קאמר פי' ר"י אילת בין בתלוש בין במחוצר ובכלל בקיבולת ע"כ ומש"כ כחן ר"ר בן ביסמא כ"ה בתוס' שם ובאח"כ ח"כ ריש ה"ל ע"ה קאמר פי' ר"י אילת בין בתלוש בין במחוצר ובכלל בקיבולת ע"כ הוא אבל לפנינו צירושלמי ר"ש בר כרסא [צירושלמי ריש מש' ע"ש, וצנדפס איתא ר"ש בן גמליאל ציסנא וחביא גמליאל גרסא שפ"ס הוא אבל לפנינו צירושלמי ר"ש בר כרסא [צירושלמי ריש מש' שבת איתא ר"ש ברסא ופי' הק"ע ר"ש ברסא כד שמו] ולפלא על הסה"ד סדר חז"ל אוח ש' שכ' שם צסס היוחסין ר"ש בר ציסנא וכ' עליו הסה"ד לא מלאחי ואולי פ"ס כו' והתבס' ר' יצחק חתנין בהכרס לשנת תרמ"ה סתת למאור זכרו הסוב בשקלים פ"ד עיי"ש ובאמת גי' היוחסין הוא כגי' הדוס' והיראים והא"ז צירושלמי טלפנינו, וצמ"ע להרשב"ם פ"ו מה"ל שבת ה"כ יס לטניה דבדרינו בלשון הירושלמי עיי"ש ועיין בהגמ"י שם אוח ל'. (ד) צנדפס ליתא הפי' אלא כחוב שם פי' צעיר אחרת בחוץ לתחום קאמר וכפי' רבינו כחן כ"כ הערוך ערך קבל מקבלי קבולת בחוץ התחום אסור פי' עובדי כוכבים שקבלו עדה מישראל כו' ועיין באו"ח ח"כ ריש ה"ל ע"ש שציא ד' הערוך ועיין בתוס' ע"ז ח"א ב' ד"ה אריסא שכ' לחלק בין עדה לבית. (ה) ומעמא כו' עד למדנו ליתא צנדפס ועיין באו"ח סי' רמ"ד

336 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

מקבלה במסורה, למדנו שאסורה מן התורה שיעשה העובד כוכבים האש (ו) לצורך ישראל בשבת ולא לכבד את הבית אפי' בכליו של עובד כוכבים ולא להוציא קדירות ישראל חוץ מן הנחלים דכל זה מלאכת ישראל מיקרי ותן לחכם ויחכם עוד. והא דתנן [שנה ק"ה. ב'] עובד כוכבים שבא לכבות פי' דליקת ישראל אין אומרים לו כבה ואל תכבה פי' אין צריך לומר לו אל תכבה (ו) התם היינו טעמא דההוא כבוי אינה מלאכה מן התורה שהיא מלאכה שא"צ לגופה לא חייב עליה (ח) כבוי זה בנחלים שאינם ראויים לשימוש קאמר כגון כבוי דליקת בגדים ואוכלים. והא דאמרין לעיל [ס' יט"ד] אמירה לעובד כוכבים שבות באיסורא דאורייתא (ט) בשאינה מלאכת ישראל קאמר כגון אומרים לעובד כוכבים תעשה אש שלך לצורכי (י) אי נמי י"ל קרא דמייתנין הכא אסמכתא בעלמא הוא. ומלאכת אוכל נפש ומכשיריה התירה תורה ביו"ט דכתיב כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה להם ותניא בביצה פ' אין צדון [כ"ה ב'] אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש וקו"ל כר' יהודה דאמר ליה רבא לרב חסדא דרשינן משמך הלכה כר' יהודה א"ל יהא רעוא כל הני מילי מעלייתא תדרשון משמי וכי שרי ר' יהודה מכשירין דוקא מכשירין שאי אפשר לעשותם מעיו"ט כדאמרין התם [פ"ג] טעמא דר' יהודה דכתיב לכם לכל צרכיכם ומקשינן והא הכתיב הוא דמשמע הוא ולא מכשירין ומתריץ כגון במכשירין שאפשר לעשותן מעיו"ט כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מעיו"ט ומה נקרא אי אפשר כדרדר רב חסדא ואיתימא רב יוסף אחד סכין שנפגם ואחד שפוד שנרצם ואחד גריפת התנור באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן וסכין שנפגם ביו"ט אע"פ דהלכה כר' יהודה דשרי אמרו חכמים הלכה ואין מורין כן דלמא אתו לאיחלוףי בסכין שנפגם מעיו"ט. וכשם שאסורו מכשירין שאפשר לעשותן מעיו"ט כך אסור מדרבנן (יא) אוכל נפש שאפשר לעשותם מעיו"ט הלכך מחינה והקרה שאפשר לעשותם מעיו"ט אסורי

תעופות ראם

רמ"ל סעי' ב' בה"ה וס' סעי' ד' ותלוי צב' ספרות של רבינו כלן בטעמא דמחזיר דמיחזר והסן. (ו) האש. כדפס ליתא חיבת האש וגם משכ"ל ולא לכבד הגוי אפי' בכליו של גוי חסר שם את הבית וכו"ל ולא לכבד הגוי את הבית אפי' כי' והוא דלא כרבינו ירוחם נתיב י"ב ח"ג ס' ו' רמ"ה שהגוי המכבד את הבית שאין למחות בידו והוצא בה"ה ס' ש"ז ס"ב ומלשון הרמ"ה שזרי"ו משמע דדוקא שאין למחות בידו וכה"ה. דנכרי שצא לכבות כי' אכל לומר לגויים לכבד את הבית לא ואילו הרמ"ה כתב מיהו ע"י א"י מותר משמע דמותר אפילו לומר לנכרי לכבד ושי"ש בהמ"א ב"ש ס"ה, ונמשכ"ל ולא להוציא קדירות [כו] עיין ב"י אור"ח ס"ה רנ"ג שכתב שם ע"ש השב"ע וז"ל ובספר ירמיה אומר אפילו לומר לנכרי להוציא בשבת מן האש עכ"ל וע"ד רבינו כלן ל"ד לומר לנכרי להוציא דה"ה אם יעשה הנכרי מעצמו צריך למחות בידו אלא דלפי סיוס דברי רבינו א"י קרא כי' אסמכתא בעלמא הוא וא"כ אמירה לנכרי שבות בעלמא הוא ואינו אסור אלא אמירה כמש"כ בהגמ"י ב"ש מהל' שבת אות ו' והגדיות שפושין השפחות בשבת אין לאסור כי' דהתם אמירה לגוי אכל אם הגוי עושה מעצמו אין אסור כי'. (ז) כוונת רבינו להקשות על המשנה אמאי אין צריך לומר לו אל תכבה הא כיון שעושה מלאכת ישראל שמכבה הדליקה שלו צריך למחות בידו כמ"ש במכילתא שלא יעשה הגוי מלאכתך וכיון אז מלאכה הוא ואסור להטות מוכניו הגוי והוא קושיית התוס' בשבת קכ"ב א' ד"ה ואם ולא דמי להא דאמר לעיל נכרי שצא לכבות כי' ואל תכבה והכא אסור כשעושה צביל ישראל כי' ושי"ש מה שזר"ה התוס' דבכבוי אין הישראל נהנה במעשה הגוי ורבינו מתיר לה דההוא כבוי אינה מלאכה מה"ת שהיא מלאכה שא"ל ועיין בסמוך. (ח) לא חייב עליה ואלע"ג דפסקין לעיל הלכה כר' יהודה במלאכה שא"ל לגופה דלמך חייב עליה כבוי זה כי' כ"ה ב"ש ס"ה הנדפס וכו"ל כלן וז"ל דכוונת רבינו בתי' זה כתי' התוס' לעיל אות ו' דבכבוי דליקת צנדים ואוכלים אין הישראל נהנה במעשה הגוי דאית טעם הנכרי מעשה חדש דאית אלא מונע ההפסד והכליון ואינו אלא כמגדית ארי מהצנדים ואוכלין, דאין נראה לומר דרבינו הרא"ה מפרש דאפילו לר' יהודה דמחייב כבוי אע"ג דא"ל היינו דוקא בכבוי אש שראוי לעשות ממנו נחלים משכ"ל בכבוי דליקת צנדים ואוכלים גם לר' ושי"ן צביאור מעשה בללל להריקאטי סי' ק"י משכ"ש ע"ד היראים. (ט) עיין הרמב"ן שמות י"ב ט"ז ש' שם ואם אחרים הללו גויים אין אט מוזהרים בתורה כי' כמ"ש אמירה לנכרי שבות זה דבר מוצא בנמרה ושי"ש ש' ע"ד המכילתא שבודאי הוא אסמכתא בעלמא כי' והוא כד' רבינו כלן א"י ב' וכן דקדק הב"י צו"ה ס"ה רמ"ד לכתוב ד' הסמ"ג לאות ע"ה אף שהם דברי הרא"ה ב"ש משום דהסמ"ג סיים שם ולשון לא יעשה הכתוב בתורה מוכיח קצת שהיא דרשה גמורה ואין זה דבר רבינו ועיין ב"ש אגודת חיוז מדברי צו"ה אור"ח סי' י"א ד"ה איברה כי' שמה על הסמ"ג וכי' ל"ל הא דאמרין אמירה לנכרי שבות וכי' ל"ש דהסמ"ג מיירי בפועל נכרי דהוי שלוח מן התורה כמש"כ המח"א ב"ל שלוחין סי' י"א דלע"ג דאין שלוחות לנכרי אכל בפועל יש שלוחות ומ"ש דאמירה לנכרי שבות היינו בשאית פועל ושכיר ועיין ב"ש שדי חמד ח' הכללים מערכת הא"ף אות קס"ד. (י) לצורכי. דלאו לצורך גם אסור דרבנן ליכא כמש"כ הרמב"ן ב"י התורה הג"ל והוצא להלכה שו"ע אור"ח סי' ש"ז סעי' כ"א בהג"ה. (יא) מדרבנן כי' הנה הבה"ה הל' יו"ט סי' ט"ז כתב ומידי דלצורך אכילה דקאמרין דשרי למיעבד ה"מ דברים שא"ל לעשותן מעיו"ט כגון שחיטה ואפי' וביסול אכל דברים שאפשר לעשותן מלפני יו"ט כגון מחינה והקרה אסורין ביו"ט כי' וכ"כ השאלות סי' ג' אלא ש' שם ווא"כ נמי מידי דאורחי' למיעבד ביו"ט כגון שחיטה כי' וביאר שם בהע"ג דר"ל אפי' אם הי' אפשר לעשות מעיו"ט מכ"מ כיון דאורחי' לעשות ביו"ט סמוך לאכילה שרי עיי"ש וא"כ הוא דלא כבה"ע ועכ"פ להבה"ע נראה דס"ל דא"כ שאפשר לעשותו מעיו"ט מן התורה אסור וכמש"כ התוס' מגילה ז' ב' סד"ה כלן וכדלפני

ספר עמידו איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קטמ

וה"מ הרקדה בתחילה אבל מחדר ומתנייה לקימחא דלמא נפיל ביה צרור או קיסם שפיר דמי דתנו רבנן [כ"ט ג'] אין שונין קמח ביו"ט משום ר' יהודה בן בתירא ור' פפוס אמרו שונין קמח ביו"ט ושווין שאם נפל לתוכו צרור או קיסם ששונין ודרש רבה בר רב הונא הלכה שונין קמח ביו"ט ואע"ג דמותר לשנות באו אמוראין אח"כ והצריכו שנוי דלא ליתחזי כעובדין דחול דאמרינן דביתיהו דרב אסי (יב) עבדא אנבא דפתורא פירוש בשינוי. וכל אוכל נפש אע"ג דאפשר לעשותן מעי"ט ע"י שנוי שרי דהא מלח דאפשר להכינו מעי"ט דהא כל הקדירות צריכות מלח והו"ל לאסוקי אדעתיה ואינה מפגינה טעמא ושוי לדוכה בשינוי כדתניא [ג"ה י"ד א'] והמלח במדוכה של עץ למדנו אוכל נפש מותר ע"י שנוי. ותניא בביצה פ"ב [כ"א א'] לכל נפש שומע אני אפי' נפש בהמה במשמע כענין שנאמר מכה נפש בהמה ישלמנה ת"ל לכם דכם ולא לעובדי כוכבים לכם ולא לכלבים דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר אפי' נפש בהמה במשמע כענין שנאמר מכה נפש בהמה ישלמנה (יג) א"כ מה ת"ל לכם לכם ולא לעובדי כוכבים ומה ראית וכו'.

תועפות ראם

וכדאכסיר לן מהרש"א שם דודאי מסבירא נמא הכי ולא התירו או"כ אלא דגדר המתקלקל אבל שאינו מתקלקל הרי אפשר לעשותו מאתמול ואסור ביו"ט משא"כ מכשירין דלא שייך ביה מקלקל ומדכתיב לכם לרבות מכשירין הו"ל דשרי בכל גווני ואפילו אפשר לעשותן מעי"ט להכי אחא הוא למשויי אפשר לעשותן מעי"ט דאסור אבל רבינו כ' אסור מדרבנן נראה דס"ל כמח"כ התוס' ג"ה ג' א' וכו' ב' ר"פ א"ג דאין לחלק בין או"כ שאפשר לעשותן מעי"ט ללא אפשר אלא דוקא במכשירין יס הילוק מיהו מדרבנן יס איסור בלא"י שאפשר לעשותן מעי"ט והב"ח בלא"י סי' תה"ח י"ב ד' רס"י בר"ס א"ג דגם ר"פ א"ג ס"ל דלידה שאפשר לעשות מעי"ט הלכך אחמרו דבו רבנן משא"כ בשחיטה ואפיה וביטול אף מדרבנן שרי עיי"ש ובפנ"י. והק"ל להרא"ש רפ"ג דביצה הסיג על המהרש"א דמגילה ופי' דדוקא או"כ דעדיף ספי כשהוא עשוי מאתמול כגון ההוא דהנוגעי אסור לעשותו ביו"ט עיי"ש ולא השניח דדברי הר"ן רפ"ג דביצה דמפרש הך דשבת ק"ג ד' א' ח"ל אביי לר"י מהו לנבן א"ל אסור כו' הכא איפשר דליתו אלא דרבנן אע"ג דעדיף ספי כשהוא עשוי מאתמול וע"כ דה"ת דמגילה לאו ככ"ע היא דהא התוס' דאורייתא אמרו מדלוקה ע"ז א"כ לנחם הסיג על מהרש"א. ומה שחמה שם עדה"ת דלימא דהזרייתא דהמניע איירי בדלא נר"ך ביו"ט מה שמנבן ומחנך עיין שבת ג"ה א' תורה והרודה שהרגישו בזה, ועיין רמב"ם פ"א מהל' יו"ט דין ה' סי' כל מלאכה שאפשר להעשות מעי"ט כו' אסור חכמים לעשות אותה ביו"ט אע"ש שהיא לנורך אכילה ושם דקין ו' כתב כיצד אין קורין כו' ולא מוחזין את התעסות ולא מרקדין ביו"ט כו' והוא כד' רבינו הרא"ש דמדרבנן אסור שחיטה והרקדה שאפשר לעשותן מעי"ט, ולענין קושיית הנרעק"א בדו"ח ריש מ' ג"ה שהקשה מיצמות קי"ד א' שאמרו שם יו"ט דאיסור לאו ל"ג ביה רבנן הא אפילו לאו ליכא אלא שבות י"ל דמש"ה אמרו איסור לאו דל"מ גם לענין שכ' התוס' ביצמות שם ד"ה שבת, בנער של צהמה שמתקשה לה רוב חלב בדדיה ואין להם שום מאלל בקדירה לחנוב עליו דלא הוי איסור לאו דליתו לנורך או"כ ואס"ה ל"ג ביה רבנן ודו"ק. ודע דאע"ג דמשווי רבינו כלא שחיטה והרקדה לשאר או"כ מ"מ בסמוך שכ' וכל או"כ אע"ג דאפשר לעשותן מעי"ט ע"י שינוי שרי כו' אין בכלל זה שחיטה והרקדה דהיי אפי' ע"י שינוי אסור כמח"כ מהרש"ל בציאוריו לסמ"ג לאוין ע"ה שכ' שם כלשון רבינו. עיי"ש בציאוריו. (יב) דרב אסי. לפיטו דרב אסי וכו' בנדפס, ורואיתו בם זכרון שמואל בתי' לביצה כ"ט ב' שכ' שם עמ"ש בגמרא שם אמר רב אשי הא דידן בתי' דרמי בר חמא שהא שבוש וכו' בתי' דרמי בר אבא כהנא ד' קי"א עיי"ש ולא זכר שכ"כ בהע"א סי' ס"ו שהעתיק שם הך דביצה כ"ט ב' בזה"ל אמר רב אשי הא דידן בתי' דרמי בר אבא ורמי בר אבא הוי שכיח בי רב פפי ורב פפי מרי' דעובדא הוי וכו' הא"ו ה"ל יו"ט סי' שני"ח ועיין ספר סדר הדורות ערך רב אשי ודעת היראים בזה כבה"ל והשאלות סי' ג' דאע"ג דהלכתא ששונין מ"מ משינין עליו פתורא ודלא כהק"ל לדעת הרא"ש והרי"ף שפוסקים כת"ק דאין שונין קמח ביו"ט. (יג) כ'הר"ר מנחם נחום מעשאווס בציאוריו לחוספתא הנקרא חוספות בכורים בחוספתא דביצה ספ"א וכו' ויש כאן מקום עיון במיר מ"ח א' ועיין מ"ל פ"ג מהל' אכל הא"ל עכ"ל ומהרי"ל במינוי המדות להמכילתא בא פ"ט אות ג' ביאר הדברים דל"ע דה"ת מיר מ"ח ב' ד"ה רע"א שכ' שם דס"ל לר"ע דאפילו לא כתיב מת בנפש ליכא למיטעי לאוקמא בזהמה משום דאע"ג דאיכרי נפש בזהמה נפש סתמא לא איכרי והוא פלא דהא ר"ע ס"ל הכא לכל נפש אפילו נפש בזהמה במשמע הרי דנפש בזהמה איכרי נפש סתמא ותי' בזה"ל ואפשר דמרבא הכא נפש בזהמה ממלת כל עכ"ל ואינו נראה דא"כ ריה"ג דאמר לכל נפש שומע אני אפילו נפש בזהמה כו' לא הוי דומיא דר"ע דריה"ג ע"כ לאו ממלת כל הייתי מרבא נפש בזהמה דא"כ לא לכתוב כל ולא ליבטי לבס למשויי אלא מתיבתא נפש לבד הייתי אומר אפי' נפש בזהמה אי לא דכתיב לכם למשויי ומשמע דר"ע נמי הכי אמר אלא דס"ל לכם ולא לעובדי כוכבים ותנ"מ ובת"כ פ' אהור כ"ב י"א אמרו יכול לא תאכל [הנהמה] בכרשינין ח"ל נפש והובא בזה"ש פ"א מ"מ דתומוות עיי"ש הרי דנפש לחודא אפי' נפש בזהמה איכרי והנה"ל בביצה כ"א א' בגמרתיו דהכא לין למיר מ"ח א' ולד' הר"ש והיחי בל"ע ור"ל לתמוה ע"ד התוס' דשם ע"כ וכמהרי"ל ולחנם דחה קושיותו בם חוות קשות לביצה שם ורואיתו בם נחלת שמעוני שכ' רע"א לכל נפש אפי' נפש בזהמה במשמע ולכם ולא לכלם ופסוק דס"ס תיבת לכלם וכו' לכו"ס והוא ר"ל למוכדים ומזלות דהיינו נכרי שאמרו בגמרא, ורס"י בפי' החומש שמה"כ סי' פ"ו לכל נפש לרבות בזהמה וכו' ע"ז בם פעח רחא וכו' וקשה דכתיב לכם ודרשין לכם ולא לכלבים וכו' דלכזים אין מונוותן עליו שיכולין לחזור בכ"מ אחר מונוותיהן. מהר"ר יעקב עכ"ל. ותמיהני דלפי המתבאר בביצה כ"א ב' כלבים ובהמה הכל אחד ופרש"י הוא דכדברי ר"ע ולק"מ ורואיתו בספר עמר נקא לרבינו עובדי' במרעטורא על פרש"י בחומש שכ' בזה"ל ובכאן חספ רש"י את שיטתו כריה"ג ואע"ג שאין הלכה כמותו דאי לר"ע הרי אמר לכם ולא לנכרים לכם ולא לכלבים עכ"ל והוא תמוה דאדרבה שיטת רש"י הוא כר"ע ודלא כריה"ג ואולי פ"ס דכדברי וכו' ובכאן חספ רש"י את שיטתו כר"ע ואע"ג שאין הלכה כמותו דאי לריה"ג

ספר עמודז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 338

וראיתי בתשובות תלמידי (יד) רב האי זצ"ל שהלכה כר' יוסי הגלילי וראיה להם דקיימא ב"ה כוונתיה כדאמרינן בההוא פרקא גופיה [כ' י'] ואמרו להם ב"ה והלא כבר נאמר לה' כל דלה' א"כ מה ת"ל לכם לכם ולא לעובדי כוכבים לכם ולא לכלבים הלכך אסור להביא דרך רשות הרבים ביו"ט כל מאכל בהמה . ולא דוקא אוכל נפש התיר הכתוב אלא אפי' כל הנאת הנפש כדתנן בכיצה פ"ב [כ"ה י'] בש"א לא יחם אדם חמין לרגליו אלא א"כ ראויים לשתייה וב"ה מתירין ונתניא בש"א (טו) לא יעשה מדורה ויתחמם כנגדה וב"ה מתירין והלכה כב"ה וטעמא דכתיב אשר יאכל לכל נפש ואמרינן בפסחים פ' כל שעה [כ"ה י'] בין להוקיע בין לר' אבוהי כל מקום שנאמר לא יאכל אכילה והנאה במשמע ודוקא הנאה הוה לכל נפש דכתיב לכל נפש אבל הנאה שאינה שוה לכל נפש אסורה והיינו דאמרינן בפ' יו"ט [כ"ג ו'] שלשה דברים ר"א בן עזריה מתיר וחכמים אוסרין [כ"ג י'] מניחין את המוגמר ביו"ט וחכמים אוסרין ואמר רב אמי מחלוקת להריח אבל לגמר ד"ה אסור וטעמא שאין גימור כלים צריך אלא להולים ורחיצת כל גופו בחמין אסירא מהאי טעמא שאינה שוה לכל נפש (טו) והיינו דתנן בפ' המביא [כ"ג ו'] אין עושין פחמין ומקשינן פשיטא תני ר' חייא לא נצרכה אלא למוסרין לאוליידין לבו ביום ובו ביום מי שרי [פ"י] כי שרי לרחוץ והא אינה שוה לכל נפש ומתירין להזיע וקודם גזירה (יז) ומלאכת מצוה מתוך שהיא הנאת נשמה מותרת כדתנן בכיצה פ"א [י"ב ו'] בש"א אין מוציאין את הקטן ולא את הלולב ולא את ס"ת לר"ה וב"ה מתירין פ' קטן (יח) למולו לולב לנענע בו ס"ת לקרות בו ומסקינן טעמא דב"ה משום שהותרה הוצאה

תועפות ראם

לרי"ג הרי אמר כו' וס"ל להרע"ז כדעת רבינו הרא"ם כן שהלכה כר"י הגלילי וכדברי התוס' בי"א ב' ד"ה לכם ובהנחות פורת יוסף ששם"ח ד' ויולג ראם לני"א כ"א ב' כ' ע"ש כה"ג כדברי מהרי"ל ואינו מוכרח. (יד) תלמידי רב האי כו' וראיה להם כו' נגדפס איתא בתשובות רבינו האי גאון כו' ורמ' לדבריו כו' והמרדכי פ"ב דבי"א הביא צו"ל וכ"פ כס"ם בשם תלמידי רב האי גאון ורמיהם כו' והוא כמ"ש כן ופי' וראיה להם שהם הביאו ראיה. (טו) ותניא בש"א כו' עד והלכה חסר נגדפס והטעם שכל רבינו הוא כפי' הרמב"ם במיה"מ שם דלכ"ה אך אשר יאכל לכל נפש כולל הנאות הנוף כולם ועיי"ש בהרע"ז ובתוס' רעק"א אות פ"ו ובפ"ו או"ח סי' תק"א ססק"ב ובשם"ח אדם כלל ז"ה או"ב ד"ה מידי ובהש"ש שאלתא ע"ה אות ה' ובהשמועות שם. (טז) שאינה שוה לכל נפש. וכ"כ התוס' בשם"ח ל"ס ב' ד"ה וב"ה ע"ש הריב"ז דרחיצת כל גופו אינה אלא לתענוג ואסורה משום דלינו שוה לכל נפש וכן משמע בירושלמי דה"ס דרחיצה, והירושלמי הוא בפ"ג דשבת סוף ה"ג אמר להם והלא כבר נאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ויבאר העיסור ה"ל יו"ט מחלוקת י"ח כלומר רחיצה א"ל לכל נפש והתנא רבתי סי' כ"ה הביא ד' היראים שרחיצת כל גופו בחמין אסור לפי שאינו שוה לכל נפש וכ' אח"כ וז"ל ולא פירש [היראים] אם בחמין שהחמו ביום טוב או בחמין שהחמו מעי"ט עכ"ל והוא מדברי השם"ל כלל ח' אות ע"ה ע"ש שבי' דהנכון דאין לאסור אלא בחמין שהחמו ביו"ט כאשר כ' הגאון ז"ל וכ"כ מוכיחין מפרש"י להיחר, אולם הר"ן פ' כירה כ' דמסתברא ליה שלדברי רבותיו בעלי התוס' שאומרים לנחות חמין ביו"ט לרחיצת כל הנוף מדלוריתא אסור, בחמין שהחמו מעי"ט נמי אסור לרחוץ בהן כל גופו גזירה עי"ט אסו יו"ט דכיון דלא נמרינן בהא מילתא קולא לית לן לאקלוי' ביה עכ"ל וא"כ ה"ג לרבינו הרא"ם, וגרסא דמ"ס בכתובות ז' א' אך אשר יאכל לכל נפש דבר השוה לכל נפש והוא יסוד דברי רבינו עיקר הדרשא הוא מתיבתא לכל דיתורא הוא והוא דלא כמהרי"ל שכתבתי למעלה אות י"ג ואע"ג דבכ"מ כל לרבות והכא ממעטין דבר שאינו שוה לכל נפש ו"ל מדכתיב אך דמשוטא הוא והיינו למעט דבר שאינו שוה לכל נפש ולא באתי בזה אלא לעורר המעיין. (יז) אבל זיעה שוה היא לכל נפש דאינה תענוג אלא לבריות. לשון התוס' שבת ל"ס ב' ד"ה וב"ה. ולשון המרדכי פ"ב דבי"א אצל ידיו ורגליו וכן זיעה שוה לכל נפש דהוא לבריות. והג"ה כלל ז"ה או"ב בסופו שבי' ומנחתו במרדכי פ"ב דבי"א דדוקא להם כו' אצל להזיע כיון שהוא לצורך בריות הוי שפיר שוה לכל נפש ע"ש איני יודע מה מלא במרדכי יותר מצד"ה שהביאו לעיל בדבריו, וראיהי להפ"י לשבת שם שבי' ע"ד התוס' מש"כ דאיהו תענוג לשון מיותר הוא דאפי' אם היה תענוג כיון שעושין כן לבריות שפיר הוי דבר השוה לכל נפש אלא דלקושטא דמילתא משמע לכו דאינו לתענוג עכ"ל וכ"מ לדינא לענין אצל דמבואר ביו"ד ריש סי' טפ"א דרחיצת פניו ידיו ורגליו בחמין אסור דהיינו ע"כ משום שהוא לתענוג משא"כ זיעה דאינו לתענוג מותר באצילות וכן ראיתי בהנחות יד שאלו ליו"ד שם שבי' ולהזיע מותר באצילות כמ"ש בתשו' בארוך דלא כעני' לבונה ואכ"מ עכ"ל וגרסא לי דה"ס כדברי הפני' דה"ת ותשובתיו אינם ת"י. (יח) קטן למולו כו'. עיין בי"א י"ב א' תול"ה ה"ג שהביאו פי' זה בשם רבינו חננאל אצל כתבו שם ללא דוקא קטן למולו דה"ס שלא למולו דשרי גם טיול כו' והגרסא לי דגם רבינו שבי' הפי' קטן למולו כו' אין ר"ל דדוקא כה"ל ב"ה מתירין אלא רבינו ב"ה לאע"ג דאין צריך כ"ל למטה והוא אמינא דאין זה בכלל אוכל נפש דקרא אפ"ה ב"ה מתירין להנחת נשמה שפיר הוה בכלל אשר יאכל לכל נפש דהאי יאכל פי' ימנה ולכל נפש גם נשמה בכלל וכדמ"ס כתובות ז' א' ד"ה מתוך שבי' פי' מתוך שהותרה לצורך או"ב הותרה נמי שלא לצורך או"ב ובלבד שיהא לצורך הגוף היום או לצורך קיום מלוא כהיה דהוצאת קטן למולו וס"ת לקרות בו ולגזל נצח צו כו' אך שהרא"ם חידש שכן משמעות הפסוק דכתיב נפש וכן ראיתי בחינן מ' רנ"ח שבי' שאין בכלל היתר לרבי אוכל נפש דוקא מה שהוא אכילה ושהיה לצד אלא אף כ"ד הנדיר לו לאדם לבו ביום בין שהוא דבר מלוא כגון קטן למולו כו' ובין שאינו דבר מלוא אלא לרבי הנוף לבו ביום כגון רחיצת רגלים בחמין שהחמו ביו"ט או לעשות מדורה להשתמש בה כל דברים אלו מותרין ובכלל היתר דלוא"ב ימנה כן פי' הדבר חז"ל עכ"ל והמנחת חינוך שם אות ה' כ' דדבריו ע"ג דגרסא מדבריו דהא דמותר להניח ס"ת וכדומה הוא מטעם כיון דלר"ק לי הוי כאו"ב ונאמנת לא ראיהי זה בשום מקום ובש"ס מבואר בסוגיא דב"ש

ספר עמר וזאמרים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קע

לצורך הנאת הגוף הותרת נמי שלא לצורך הנאת הגוף אך שיהיה להנאת הנשמה פ' מתוך וכו' (יש) מתוך אותו מקרא עצמו שאתה למד היתר הנאת הגוף אתה למד היתר הנאת הנשמה דאך אשר יאכל לכל נפש כתיב פ' שיהנה לכל נפש כאשר פירשתי למעלה בסמוך וכל הגוף (כ) נקראת נפש כדכתיב שובי נפשי למנוחייכי וכתיב והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה'א ואע"ג דאמר עולא במס' ביצה פ"ב [י"ע ה'] דברי הכל נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט ומסקינן (כא) תנאי היא ולא קי"ל כוותיה. ושריפת קדשים ומילה שלא בזמנה ועולת חול דאמרי ביו"ט בשבת פ' במה מדליקין [כ"ד ג'] ומקראי דרשו להו התם ללמד על עצמם באו ואין למדין מהם במקום אחר דהוי להו שריפת קדשים ומילה שלא בזמנה ועולת חול ביו"ט ג' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין אפילו למ"ד שנים מלמדין ג' אין מלמדין כדאמרינן בקדושין פ"א [נ"ה ה'] וההיא דשבת פירשתי דאביי ורבא לא פליגי אתנא דבי חזקיה אלא כל חד וחד דריש מקרא דאיכא מצוה דלא דחיא יו"ט והוו להו ג' כתובים הבאין כאחד ורב אשי דתלה טעמא דלא אתי עשה ודחי לא תעשה אליבא דב"ש קאמר דלית ליה מתוך (כב) הלכך אין לנו להתיר אלא מטעם דחית עשה אבל אביי ורבא ותנא דחזקיה אליבא דב"ה דאית להו מתוך קאמר הלכך אע"ג דיו"ט עשה ול' חוה לן למשרי מטעם מתוך לב"ה אלא משום דמעטינהו קרא בהדיא והכי פ' התם בשבת רב אשי אמר שבתון עשה הוא כו' פ' כל אותן דרשות שדרשו אביי ורבא ותנא דבי חזקיה לא הוצרכנו דמתניתין דאסרת שריפת קדשים ביו"ט ב"ש היא דלית להו מתוך ואין לנו היתר בשריפת קדשים ובשאר מצוות ביו"ט ומטעם דלית עשה וידחה ל' אין להתיר דשבתון עשה הוא ואין דחי ל' ועשה וכו' עמוד בהא דרב אשי דיו"ט עשה ול' אף רצו להעמיד המשנה כב"ה ואע"ג דאיכא למישרי מטעם מתוך אתא קרא ומעטינהו. השתא אתי שפיר דרבא גופיה אמר בביצה פ"א [ה' ג'] גבי כסוי הדם דיו"ט הוי עשה ול'. ויש לתמוה קצת אחרי שמה שאין אנו למדין מהם משום דהוו להו ג' כתובים הבאים כאחד ולא משום פירכא מה ראה למעט מלבדו מילה שלא בזמנה יותר משאר מצוות דהא מילה לא רמיזה בההוא קרא יותר משאר מצוות ולכל פירושי רבותינו ז"ל יש לשאול כזה ואי גרסי כדגירסתינו ולא מילה שלא בזמנה הבאה מק"ו כש"כ שיש לתמוה אמאי לא מוקמינן מיעוטא במצוה דליבא ק"ו ומילה דאיכא ק"ו תדחה יו"ט ולא שמעתי ע"ז תירוץ נכון ולכן לא כתבתי וראיתי פ' רבותי בענין אחר ולא ישרו בעיני בעניות דעתי. תולדות מלאכת יו"ט לאסור קיבולת במחובר אפי' נמסרה לעובד כוכבים מערב יו"ט ואפי' בביתו של עובד כוכבים בתוך התחום ובתלוש בביתו של ישראל כאשר הזכרנו למעלה ולהצריך

תועפות ראם

דב"ט דהולא לא"ע מתוך שסותר לנורך הותרה שלא לנורך כו' עי"ט ששנה ושילש תמיכתו על החינוך ולפלא שלא ראה דברי היראים בפי' מתוך דהיינו מתוך אותו מקרא עצמו שאתה למד היתר הנאת הגוף אתה למד היתר הנאת הנשמה דאך אשר יאכל לכל נפש כתיב כו' וכן פי' החינוך כשיסת היראים ושפיר כתב כן פי' הדבר ח"ל שכן הוא מובאר בש"ס לפי פירושם ועיין בסמוך והיה שאל ליו"ד סי' רס"ח סק"ו כתב דדברי רבינו תמוהים ויחד הוא בדבר. (יש) עיין בגשמת אדם כלל פ' שכתב ח"ט מתוך שסותר לנורך ר"ל מתוך אותו פסוק שאתה מתיר לנורך מאלוה פסוק גופא מוכח שמוחר גם שלא לנורך אבל אין הכוונה כיון שהתירה התורה לנורך יהיה מותר גם שלא לנורך דמנ"ל עכ"ל וכן בס' בנין יחזקאל למס' כתובות ז' ה' כ' דהא דאמרינן מתוך כו' אין זה כהלכתא בלא טעמא אלא פירושו כיון דמבואר בקרא דלוי' מותר איז ממילא מותר כל הנאות כדתנן בפ"ד דנדרים אין בין מדר הנאה למדר מאלל כו' דכל הנאות מביאין לידי מאלל כו' גם בס' קה"י למס' ביצה כ"א ז' כתב בד"ס והנה. בעיקר הדין דאמרינן מתוך כו' לנאורה איז מוכן אם התורה התירה בפירוש לנורך לוי' נמיא דה"ס שלא לנורך דמתוך שסותרה כו' ונ"ל הטעם כו' והנה כל אחד סונה לפי דרכו ורבינו ראש וראשון בזה ליישב המתוך כו' ודבריו מאירין וכ"ס דעת החינוך כנ"ל. (כ) וכל הגוף כו' איז מוכן הלשון ח"ל הנדסם והנשמה בלא הגוף נקראת נפש כו' והוא הנכון. (כא) ומסקינן. נראה דל"ל מסקינן ופי' דברי רבינו כך הוא דשולא סבר דב"ה לית לכו מתוך וכרבה בי"ב ח' ולכן אמר דל"ה נ"ל אין קרבין ביו"ט ועו"א רבינו ולא קי"ל כוותי' דאין ס"ל דב"ה אית לכו מתוך ופ"כ נ"ל קרבין ביו"ט וכן פי' הווי העמודים ציראים הנדסם אלא שהקשה שם בזאת ו' דהא רשב"א דס"ל ביצה י"ט ח' נ"ל קרבין ביו"ט מודה בשלש שאינה של יו"ט שאינה קריבה ואמאי כיון דהנאת נשמה שרי מ"ס עולה משלמים ולק"מ לשיטת רבינו דז"א אפי' שבת כ"ד ז' אי"ק עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת חול ביו"ט וא"כ צוולה גלי קרא שאינה קריבה בשאינה של יו"ט ולא ילפינן מיני' של נאור נ"ל דשלשה כתובים הנכ"ל אין מלמדין כמס"ז. (כב) תמיכה אחרי דב"ש במקום ב"ה אינה משנה א"כ למ"ל לרב אשי לומר דלנ"ס אחי שפיר מתני' דאין שורפין קדשים ביו"ט והלא עכ"פ לנ"ס לא אחי שפיר ועכ"ל לכיך אמוראי ומה זה ש"כ רבינו דרב אשי אמר דמתניתין דאסרת שריפת קדשים ביו"ט ב"ה היא דלית להו מתוך וכי אפשר דסתם לן תנא כב"ש. ועיין בהנאות חשק שלמה שבסמ"ח ד' ויולא לביצה י"ב ח' שכתב שם דברי היראים וסיום אמנם איז יודע האך יחזקאל הסובל דמנלתינן ביצה ח' ז' בהא דלמור ט"ף סוף יו"ט עשה ול' הוא והדבר נע"ל עכ"ל ס"ר לענין קשייתי דיל' דמנו דמוקי רב פסא בשבת קכ"ד ח' משנה דאין בין יו"ט לשבת אלא ח' ל' בלד דב"ש

340 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמום יראים

שינוי באוכל נפש שאפשר לעשות מעי"ט ושלא להורות במכשירין שאי אפשר לעשות כגון סכין שנפגמה כאשר פירשתי למעלה. ותנן בפרק משילין [י"ז ב'] כל שחיבין עליו משום שבות משום רשות משום מצוה בשבת חיבין עליו ביו"ט אלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין ע"ג בהמה ולא שמים על פני המים ולא מטפחין ולא מרקדין (כג) ואלו הן משום רשות לא דנין ומקדישין חולצין ומייבמין ואלו הן משום מצוה לא מקדישין ולא מעריבין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומות ומעשרות כל אלו ביו"ט אמרו ק"ו בשבת אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד וטעמא דכולהו מפרש התם בגמרא. יש לשאול דאמרי הכא ק"ו בשבת ובתחלת ביצה אמר סתם לן תנא כר"ש בשבת דלית ליה מוקצה וביו"ט כר' יהודה דאית ליה מוקצה וטעמא מפרש התם משום יו"ט דקיל ואתי ללולוי ביה החמירו ויש לתרץ לא החמירו ביו"ט אלא לגבי מוקצה שהוא מטעם ההוצאה כדאמרין בשבת פ' כל הכלים [ק"ז ב'] אטו מוקצה לאו מטעם הוצאה כתמיה והכי פ' יו"ט דקיל לענין הוצאה (כד) שאין לך מלאכה נוהגת מורגלת ומצויה ביו"ט כהוצאה הלכך הוצרכו להחמיר לענין ההוצאה באיסורים התלוים בהוצאה שלא יבא לידי הוצאת איסור ומה היא הוצאת איסור הוצאה שלא לצורך אוכל נפש ושלא לצורך מצוה. למדנו שאסור להשתמש בבהמה ובאילן אפי' ביו"ט וטעמא דכל תשמיש בהמה ואילן רוכבין ועולין עליו חשבינן ליה (כה) ומסקינן בשבת פ' מי שהחשיך [ק"ט א'] והלכתא צדין אסורין צדי צדין מותרין וכל פחות משלשה סמוך לקרקע יצא מתורת אילן ומותר להשתמש בו כדתנן פ' כל הכלים [ק"ט ב'] זמורה שהיא קשורה בטפיה ממלאין בה ומוקמינן לה במחבורת ובפחות מג' ותנן בעירובין בהמוציא תפילין [י"ט ב'] שרשיו גבוהין משלשה (כו) טפחים לא ישב עליהן. וכל תולדות שאסרנו למעלה בשבת בין דאורייתא בין דרבנן אסורות ביו"ט אך שלא יהא אוכל נפש ולא מכשירי אוכל נפש ואין חילוק בין איסור שבת לאיסור יו"ט אלא שזה זדונו בסקילה ושגגתו חטאת ויו"ט זדונו בלאו ושגגתו פטור. וגזרו חכמים על חולו של מועד ואסרו בו מלאכה שיש בו טורח ואין דבר האכזר ואפסכוהו אקרא דתניא במכילתא ומייתנין לה בחגיגה פ' אין דורשין [י"א א'] (כז) את חג המצות תשמור לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי ר' יאשיהו ר' יונתן אומר ק"ו ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לפניהן ולאחריהן אסורין חולו של מועד שיש קדושה לפניהן ולאחריהן (כח) אינו דין שיהיה אסור בעשיית מלאכה. תניא אידך כל מלאכת עבודה לא תעשו לימד על חוש"ט שאסור בעשיית מלאכה דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר אלה מועדיה' מקראי

תועפות ראם

היא עיי"ש ה"ג מוקי רב אשי משנה דלין שורפין קדשים ביו"ט ככ"ט לחוד, ובענין משכ"ר לתרץ דרבנן אדרבא שעמדו בזה החסם בשבת כ"ד ב' ד"ה ולא מילתא ראיתי בספר נחלי מים להגאון מהר"ם פאדווא ריש דרוס ט"ו לשה"ג תי' נחמד דשאני הבערה למ"ד ללוא יאלתה דממילא ליכא עשה דשבתון בהבערה דהא התורה בזה להורות דלא יחי' דין בהבערה אלא מה שאסור בה וס' ליכא אלא לאו משא"כ צביה דמיירי בהרשעה גם רבא מורה דליכא עשה ונ"ל וכו' בשו"ת עמ"א סי' כ"ו אות' ו' וכבר כתוב הוא צפיר"ל לפסחים ה' ב' עיי"ש בהגהות וביאורים שם"ס ממהר"י שפערין. (כג) נדפס איתא לא מטפחין ולא מספקין ולא מרקדין וכו' לפנינו במשנה שם ובד' ב' א', ובשבת קמ"ח ב' הסדר לא מספקין ולא מספקין ולא מרקדין וכו' בעירובין ק"ד א' ומלשון רש"י עירובין שם שפירש לא יספח צרישא נראה שניכחו ה' לא יספח ולא יספח ואפ"ה מפרש לא יספח ידיו על לבו והוא דלא הכח"ח אור"ח סי' של"ט עיי"ש ובתוספתא גילתה שבת איתא ולא מספקין ולא מספקין ולא מרקדין צרה"י ואצל צרה"ר וכו' שם המפרש הר"ר מנחם מטשאווס בפי' תוספות בכורים צרה"י ואצל צרה"ר נראה דקאי על הא דקתני ואין רוכבין ע"ג בהמה כו' שמה יתחוד זמורה להנהיגה ומן העם הזה אפי' צרה"י אסור ואצל צרה"ר שיש עוד טעם לאסור משום שביחת בהמתו כו' עכ"ל ואמר דפי' התוספתא דקאי על ולא שטין על פני המים שאסורו שם עו"ל צרה"י אין שטין ואצל צרה"ר וכמ"ס בשבת מ' ב' דתניא לא יסוף אדם צריכה מילתא מים ואשילו עומדת בחצר עיי"ש בפרש"י. (כד) עיין לעיל ס"ס רע"ד ומש"ס צביאורי מן אות רי"ז והלאה. (כה) כן פירש"י שבת ק"ד ב' ד"ה קא משהמם כו' ותנן לא רוכבין ע"ג בהמה וה"ה לכל תשמיש וכ"כ התוס' בעירובין מ"ג א' סד"ה הלכה דאסור להשתמש בצע"ח שמה יתחוד זמורה ועיין בתו' רעק"א לאור"ח סי' ש"ה מג"א סק"י. (כו) משלשה. לשון הגדפס הוא שרשין הנגזרים מן הארץ ג' ספחים כו' ובז"ל כאן ולפי מש"כ כאן צריך לפרש המ"ס של משלשה אינו מ"ס היתרון אלא הוא לשמוש מן. (כז) במכילתא ב"ה פ"ס איתא ת"ל את חג המצות תשמור שבעת ימים מכ"מ דברי ר' יאשיהו וכו' בחגיגה י"ח א' דת"ר את חג המצות תשמור שבעת ימים לימד על חוש"מ כו' ועיי"ש בטו"א שפי' דהך שבעת ימים קאי ארישא דלית חג המצות תשמור דמש"כ כ' קרא ו' ימים קודם תחילת מצות ללמד דקאי אעשיית מלאכה דתשמור שלפניו והנה צדרי רבינו כאן וכן נדפס לא חזר חיבות שבעת ימים וגרסה דגם בלאו דך דשבעת ימים ספיר דרשין את חג המצות תשמור דהיינו שתשמרו שלא לעשות מלאכה וכן המצות ידעין ממילא שהוא כל שבעה וכן נראה מפרש"י בחגיגה שם ד"ה את חג המצות תשמור שבעת ימים וגו' דרוס ביה את חג המצות תשמור כו' שומרו מן המלאכה ולחנם הניחו צדברי רש"י חיבות שבעת ימים ובצ"ל ה' מועד סי' כ' איתא ת"ר את חג המצות תשמור וגו' שבעת ימים תתנו וגו' לימד על חוש"מ שאסור בעשיית מלאכה דברי ר' יאשיהו עכ"ל ואינו מבין גי' הצ"ל. (כח) לפניהן ולאחריהן. לשון המכילתא שם לפניו ולאחריהן ועיי"ש בצדורי המדות אות ה' א"כ כל ימי חוש"מ חד שמה

ספר עמר ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קעא

קודש במה הכתוב מדבר אם בראשון הרי הכתוב אומר אם בשביעי הרי כבר אמור הוא אינו מדבר אלא בחוש"מ. תניא אידך ששת ימים תאכל מצות וכיום השביעי עצרת לה' מה שביעי עצור אף ששת ימים עצורין אי מה שביעי עצור מכל מלאכה אף ששת ימים עצור מכל מלאכה ת"ל השביעי שביעי עצור מכל מלאכה ולא ששת מכל מלאכה ולא מסרם הכתוב אלא לחכמים לומר איזה מלאכה אסורה ואיזה מלאכה מותרת וכו' כל אלה המקראות אסמכתא שכל איסור חוש"מ מדרבנן כדאמרין בתחלת מוע"ק [נ' י'] ובסוף פרק מי שחפך [י"ג ו'] מועד (כט) משום טרחא ולא טרחא הוא פ' כשמוצא נראה מבוה המועדות והא דאמרין בתחלת מי שחפך [י"ג ו'] אבל איסור מדרבנן חולו של מועד איסור מלאכה מדאורייתא נראה לי דחבי פירושו אבל לית ליה עיקר דאורייתא אע"ג דמכבין ליה אקרא [מ"ק ע"ו נ'] והפכתי חניכם לאבל מה חג אסור אף אבל אסור דברי נביאים הם אבל איסור מלאכה חוש"מ מסמכין ליה אקרא דאורייתא הלכך קרי ליה דאורייתא. אעפ"כ ספק בידו אי דאורייתא אי דרבנן כי יש לי כמה ראיות שהבאתי לצד אחר מכל מקום המיית לבבי וסברתי נראה לי כאשר כתבתי ובפירושי רבותי במוע"ק מצאתי דאיסור מלאכה חולו של מועד דאורייתא מכ"ם למדנו מדתלי תלמודא איסור מלאכה חולו של מועד בטרחא למדנו דלא מיתסרא אלא מלאכת טורח (ל) הלכך הלאות ומלאכה מועטה בביתו מותרת והא דאמר רבא במוע"ק שלחי פ"א [י' נ'] פרגמטיא כל שהיא אסורא היינו להוליד בשוק דאיכא טרחא אבל בביתו דליכא טרחא נראה שמותר וראיתי בני אדם שפורשים מלהלוות ואני פרשתי כמה שנים ואעפ"כ נראה לי מותר ועל הפורש ועל המלוה קורא אני עליהם ועמך כולם צדיקים (לא).

סימן שה [קמז]

עצרת. צוה מי שאמר והיה העולם שלא לעשות מלאכה בחג השבועות דכתיב ב' אמור אל הכהנים ופ' פנחם כל מלאכת עבודה לא תעשו אע"פ שלא מצינו שהתירה בו תורה אוכל נפש יש לנו ללמוד שכל מלאכות שהותרו בהן המצות הותרו בחג השבועות ובחג הסוכות שהרי מצינו שהוקשו זה לזה כדאמרין בחגיגה פ"ב [י' ו'] אמר ר"א אמר ר' אושעיא מנין לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה ת"ל בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מקיש חג השבועות לחג המצות מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה ולענין איסורי מלאכות והיתרין בהיקש זה [ילפינן] (א) ועוד י"ל מההוא טעמא דילפינן יו"ט דפסח דורות מיו"ט דפסח מצרים בנזירת שוה דמקרא קדש הכי ילפינן שאר ימים טובים שנאמר בהם מקרא קדש מיום טוב דפסח מצרים דתניא במכילתא (ב) נאמר גבי יו"ט דפסח דורות ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו מניד שאמור בעשיית מלאכה מנין להיתר אוכל נפש נאמר כאן פ' ביום טוב דורות מקרא קדש ונאמר ביו"ט דפסח

תועפות ראם

שמואל נינהו. (כט) מועד כו' עד אכל. חסר בנדפס בטעות והסמ"ג לאוין ע"ה ה' חול המועד כ' כדברי רבינו ועיי"ש בנזילורי מהרש"ל שכתב בספרים שלנו לא נאמר רק מועד משום טרחא הוא וצמקום פסידא שרו רבנן ונירסח הספר טרחא ולא טרחא הוא וכן הנירסח בר"ן כו' עיי"ש ובהנמ"י רפ"ז מהל' יו"ט העמיק מס"ה מועד משום טרחא הוא ומשום פסידא שרו רבנן אולם לא הביא שם הס' שנס"ה כשטורח נראה מבזה המועדות וכמשכ"ד ועיין חגיגה י"ח א' תוד"ה חוש"מ ובס"י יו"ד ריש ס' קי"ו. (ל) עיין במדרכי ריש מע"ק שכ' והרש"ס כ' בספר יראים דחוש"מ אסור מדאורייתא ונראה לי דר"ל שכ' בס"י דיעות דס"ל דחוש"מ אסור מדאורייתא אכל אין ר"ל דעת רבינו הרש"ס בטעמו כן ובס"י שדי חמד אסיפת דיונים מערכת חול המועד סימן מו"ב עמוד ע"ד המדרכי ו' שם בזה"ל ולפי הנראה משמע ליה הכי מדמייתי בסיס מילתי' מש"כ בחי' רבותיו דהוא מדאורייתא אכל נראה שאין מוכרח שהחליט כן עכ"ל. (לא) המדרכי ספ"ק דמ"ק כ' ור"א כ' בס"י טוב הדבר שיקח מיד הנכרי הרבית של אותה שבעה ויוציא אותה הרבית לשמחת יו"ט עכ"ל ואינו בספר יראים ומדרכי הסמ"ג לאוין ע"ה נראה שרבינו יצחק כ' בזה"ש ואלו ריגיל לומר כו' [מה שכ' המדרכי ע"ש ס"י] וכ"כ הרש"ס פ"א דמ"ק ס' כ"ד ומש"כ הק"כ שם אות כ"ו וז"ל ובסור ס' תקל"ט משמע שהמה דברי מהר"ם מר"ב עכ"ל ז"ל מאי קאמר דנס הטור כ' ד"ז ע"ש ר"י שכתב שם מוקדם וכ' ר"י כיון כו' ועיין בתשב"ץ קטן ס' קס"ו ובשולחן הרדב"ז ח"א ס' רכ"ח:

(א) המוסגר הוספתי מיראים הנדפס ועיין להלן ס' תכ"ו ומה שכתבתי שם בנזילורי אות א' והנה החינוך מ' רל"ח כ' דברי הרמב"ן דממה שאמר הכתוב ביו"ט מלאכת עבודה ולא אמר כל מלאכה מזה נשמע דלרבי אולם נפש הותרו לעשות ביו"ט וזה פ' מלאכת עבודה כלומר שאינו אוכל נפש עיי"ש ורבינו חסד למאז בכל יו"ט היתר מלאכת אלו"ט ועיין בספר רביד הזכב פ' בא ד"ה אף אשר יאכל לכל נפש. (ב) במכילתא פ"ס וז"ל בספרי והוא צ"ס פנחם פ' קמ"ז. ווי העמודים. והעמודים ריש ה' יו"ט כ' תיחא במכילתא כו' וכדברי רבינו מיראים וכ' שם בספח הדביר כ"ו לא מולאח במכילתא כו' וכן העיר בגנין שלמה להר"ם בנאון וכו' מהרש"ן שלח"ה ח"ב ס' פ"ו עיי"ש שלא זכר דברי העיסור כ"א ד' היראים עיי"ש שכ' ואפשר שבמכילתא לפנינו חסר בנדפס כו' וכ' שם

סימן שש [שג]

תועפות ראם

(ב) העם לומר לפינו כסבורין אנו לומר וכו' בדברי רבינו להלן סי' ה' וכו' באמת בירושלמי פ"ק דתעניתא א"ר יוחנן משה כסף וסתי כסף ד"ת והבבלי ס"ל דחור בו רבי יוחנן ודלא כהני אמוראי שביירושלמי עיי"ש :

(א) חיבת דחלקו הוספתי ועיין לעיל סי' מ"ב ומש"ס בציאורי אות ה' ולשון הסמ"ג לאוין רכ"ו אמנם מצינו ר' יהושע שחלק עליו במ' ידים כו'. (ב) לשון הגדפם מדכתיב בדרך הזה שד שלא חסר כו' אבל משאר ארצות מותר כו' והוא הנכון דנראה סמוכין לדברי רבנו הרא"ם ממש"ל בכל ה' מקומות שכתב האזהרה חיבת עוד ואיתא בת"כ ויקרא כ"ו כ' ע"פ"ס לא יגאל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שחיה לפינו כשדה מקרה ועיין ערביין כ"ו א' דר"ע דרשי הכי וכן בסנהדרין ק"א ב' אמר ר"ע לא תצנה עוד לכמות שהיתה אינה נצנית אבל נעשית היא גטת ופרדסים וא"כ כאן שכתוב באזהרה לא תוסיף עוד לראותה, לא תוסיפון לשבז בדרך הזה עוד, הכוונה לא כמו שה' מקורם דהיינו ממש"ל למגרים ששהיה שאל לאלת מרים א' לשבת במצרים כמו שכתב לשם בפעם הראשון אבל משאר ארצות מותר. והרב הגאון הרא"ה ס"ל בקונטרס יגדלו תורה כ"ו א' גפן אלתות א"י שני לשם ארצות וקראות צננין דרשת עוד ויבאר שם דברי בירושלמי ספ"י דסנהדרין שצמרו שם וכו' לא תוסיפון לשבז בדרך הזה עוד ליישיב אין אלתה חורר אבל חורר אלתה לסחורה ולפרקמטיא ולכבוש את הארץ דוכן הוא אומר חורר עמש"ס במשנה לא תצנה עוד דדריש בה ר"ע [דהלכה כמות] לכמות שהיתה אינה נצנית כו' ע"א וכו' לא תוסיפון לשבז בדרך הזה עוד דהיינו לכמות שהיו יושבין במצרים א"ל חורר דהיינו ישיבת קבע אבל חורר את לסחורה כו' ודלא כפי' הפני משה שם וא"ס בזה מ"ס רבינו וסמך לדבר שהלך לניאל מצבל לאלכסנדראי של מצרים ולכאורה קשה לפי בירושלמי דלסחורה רשאי לחורר שם ה' מותר לניאל ילך שם שלא ישיבת קבע ואף מ"א למגרים אבל לפי ה"ל א"ס דממילא מדרשת בירושלמי דלסחורה רשאי לחורר והיינו ע"כ מדכתיב עוד דהיינו נכלו ש"חיה שמעיין נמי דהיינו נמי דוקא מ"א למגרים כמו שהיתה בדברי רבינו וא"כ נכון ג' הגדפם דלא גיין חיבת עוד דעיקר ראיית רבינו הוא מדכתיב עוד ודלא כמס"כ בריקאנטי סי' חקט"ג ע"ה הרא"ם כלשון הכת"ש לפנינו וכן' מש"ס ח"א דיש סעד לדברי רבינו ששחר מ"א נשכחל האזהרה הוא מה שצמחר בקללות שבמ"א והש"ב ה' מגרים בארצות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף ויש לדייק דרך בדרך הזה היינו מ"א למגרים ואמרה האזהרה. ועיין גיטין ג"ז א' מ'ספר סכניא של מגרים דא"ל אבי לר' ומאחר דהו' דליקום כולי האי מ"ס איענטו וז"ל משום דיתבי במצרים י"ל משום דנקבלו וצאו לשם משאר ארצות לא מ"א ואין איסור בכה"ג לדעת רבינו אבל בזהיה דסוכה ג"ל ב' צאו לשם מ"א בימי חונו בן שמעון הגדיק כמ"ס צמחות ק"א א' וכן פ"ה הש"ק בירושלמי ס"ה דסוכה ה"א לכן שפיר איענטו דעברו והאי קרא ללא תוסיפון ועיין סמ"ג ג"ת רכ"ו ובמדרש ס"ה הערל והרטיב"א בחי' ליומא דל"א א' שהביאו דברי ביראים וראיית בצבור מעשה בללל להריקאנטי שם ש' ע"ה ביראים וז"ל צ"ל אף דלא דייקין הכי שלא לאסור רק דרך המדבר כדרכם בעלותם ממגרים מדכתיב ב' בשלל לזה ע"כ דייקין שלא לאסור מארץ אחרת ע"כ וכו' בשו"ת די השב ה"ד סי' ס' וז"ל ונראה שאין כוונת הרא"ם על הדרך ענמה שאסור ילך מדרך

ספר עמר ז אימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 344

אזל אמר ר' יוחנן שהלך להביא חזירים מאלכסנדריא של מצרים והא תניא תודום הרופא אומר אין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא של מצרים אא"כ הותבין האם שלה בשביל שלא תלד זוטרי אייתי בלא דעתייהו.

סימן שי [שכו]

לא תבנה אתהן גזית. ויראת מאלהין שלא להניף המקצר (א) דכתיב ב' וישמע יתרו ואם מוצח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי הרכך הנפת עליה ותחלליה ותניא במכילתא גזית אין גזית אלא גזוזות שהונף עליהן ברזל ר' נתן אומר הרי שבנה בהן שני אבנים גזוזות שהונף עליהן ברזל שומע אני שיהא כל המוצח כולו פסול ת"ל לא תבנה אתהן גזית הן פסולות וכל המוצח כולו כשר וכתיב ב' כי תבא מוצח אבנים לא תניף עליהם ברזל אבנים שלימות תבנה ותניא בפרק ראשון בחולין [י"א ה'] כמה פניסת מוצח רשבי" אומר שפח ראב"י אומר כזית ומוקמינן לה התם באבנא אבל בשידא שנינו כמה פניסת

תועפות ראם

א"י למזרים דא"כ אינו אסור אלא מדבר יס סוף דהיינו הדך שהלכו בו ישראל אלא הכוונה היא שלא ילך מא"י למזרים ואפי' הולך בדרך אחר שזכו עיקר האיסור ולא בדרך הדבר תלוי עכ"ל. והוא דלא כמש"כ הגאון מהרש"ן ב' דברי שאלו ריש פ' מסעי וז"ל כיון שלא אסר רק אותו הדרך שמא"י למזרים א"כ מסתבר שלא אסר רק באלו הדרך שנסעו ממזרים לארץ לך נכתב בספר לדעת כל המסעות והמונחות שהיו עפ"י ד' ואסור להם לשוב בדרך הזה למען דעת שהי' ענין נפלא וגדול עד שאסר לשוב בדרך הזה לעולם ודוק היטב כי הוא דבר חדש עכ"ל ובאמת אין דבריו נראין כלל והוא דבר תמוה לומר דאנשי אלכסנדריא של מזרים דלענינו דעברו על לא חוספון לשוב וגו' שהלכו למזרים בדרך המסעות של בני ישראל, ואע"ג דאסור ללכת מא"י לכל חו"ל מ"מ לאו ליכא ואע"ג דליכא מ"מ וירשתה ארצה וישבתם בה לדעת הרמב"ם כ"כ ב' רבי' הוה פ' שופטים. וראיתי בקובץ תשובות הרמב"ם ואלגרותיו בראש חלק ג' אגרות הרמב"ם שכתוב שם תולדות הרמב"ם ובהערה אות י"ב כ' להשיג על הרב החכם בעל שני עולם בפי' דברי הרמב"ם פ"ה מהל' מלכים ה"ח ש' "ואם יחשב לישב ולהשתקע שם אין בו מעשה" לדעת בעל שני עולם הפי' אין בו מעשה ללקות עליו אבל האיסור במקומו עומד ולדעת הרב המשיג שם אם נכנס לפרקמטיא אפילו תיישב צה אה"כ אין בו איסור דע"י לא בזה האזהרה וכן משמע לשון הירושלמי ובסחיית שם מדברי הרשב"ץ ז"ל בספרו זהר הרקיע עיי"ש וב' שרי חמד כללים מערכת יו"ד כלל מ"ו כתב בשם הרב אש דת ב' שופטים דמי שהולך למזרים לסחורה כיון שנגמם בהיתר מותר לישב שם אחר כך והרב הגאון המחבר תמה עליו נתי' דמלקות ליכא איסורא מיהא ליכא עיי"ש וכיון לדברי השני עולם ש' להשיג על הרשב"ץ עיי' בדבריהם ודע דרבינו בחיי סדר שופטים כ' דעת רבינו הרא"ם וז"ל יש שסוברין שמנות דורות היה אלא לא אסר הכתוב הדירה במזרים אלא לאותן שצאים לשם מא"י וכן יורה לשון בדרך הוא שאלהם הולכים שמנות פניהם לארץ לא תשובתו ממנו למזרים עכ"ל :

(א) לשון הנדפס באורך וז"ל וזה יורנו שלא להניף ברזל על המוצח לפסולו ולחכותו שלא להרים המקצר על המאריך דכתיב כו' ועיי"ש במפתחות ש' סימן שכו' לא תבנה מוצח גזית אולם באמת רבינו בעמנו בהכתי' חשב שני לאוין בענין זה האחד כאן לא תבנה אתהן גזית והשני בסי' שז"י לא תניף ברזל ועיי"ש שכתב וזה יורנו שלא להניף ברזל על המוצח לפסולו ולחכותו דכתיב ב' והיה כי תבא כו' לא תניף עליהם ברזל והמסדר הר"ב עירבב ב' הלאוין יחד וכ' שלא להניף ברזל על המוצח לפסולו ולחכותו והוא הלאו דפ' כי תבא שלא להרים המקצר על המאריך הוא הלאו דלא תבנה אתהן גזית ובאין בהכתי' הדברים ברורים ובמנחת חינוך מ' מ"ט כתב לתמוה על הרמב"ם והחיונון שגראה מדבריהם דוקא אם צנה האבן שנגע צה ברזל לוקין על הלאו דלא תבנה וגו' וזו לא ועל דעתו גם המניף ברזל על האבן של מוצח הבנוי שער בלאו דלא תניף וגו' ולוקה ע"י דחוק הלאו שלא תבנה ואפי' בבנוי מ"מ אסור להניף ושובר בלאו דלא תניף והנה רבינו הרא"ם וה"ג באמת ס"ל כן והשבו שני לאוין בענין זה כנ"ל וזש"ר סוף פ' ס' שז"י ולמה שנה עליו הכתוב לעבור עליו בשני לאוין פי' שהמה שני ענינים נפרדים האחד לא תבנה וגו' דאם בנה לוקה והשני לא תניף עליהם ברזל ואפי' בבנוי והמניף לוקה אפי' לא בנה כלל והנה ממשכ"ר שלא להניף ברזל על המוצח לפסולו ולחכותו מוכח דס' דבנגיעה בעלמא לא עבר הלאו והוא דלא כדברי הרמב"ם ב' בית הבחירה פ"א ה"ט ובהלכה ט"ו ונראה דרבינו מפרש מ"ש במשנה ד' פ"ג דמדות לא היו סדין אוחן בכפים של ברזל שמה יגע ויפסול אין הפי' ויפסול מעטן פסול וכמש"ש מקודם במשנה נפגמה אחת מהן היא פסולה אלא פי' ויפסול מעטין פסל לך ור"ל שמה יגע ויפסול דהיינו יגח ויחתוך מקאת האבן והוא מוכרח לדעת רבינו ומוה הוליא דינו ש' שלא להניף ברזל על המוצח לפסולו ולחכותו והוא כלשון המשנה שמה יגע ויפסול ור"ל ושובר על הלאו דלא תניף וא"ש תיבת שמה דקאמר ר' עיי"ש בפי' תפא"י אות מ"ו שמדע על המלת שמה ולפתח"כ בדעת רבינו שפיר קאמר שמה יפסול ויגח דבנא"ה לא עבר הלאו אלא דחיישין שמה יחתוך קצת בהברזל שנגע וא"ל לדברי רבינו מ"ש במשנה שם שהברזל פוסל בנגיעה ובפנימה לכ"ד דדוקא בנגיעה ובפנימה פוסל הברזל ומ"ש לכ"ד עיי"ש בפי' תפא"י ודלא כנ"י הרע"ב והפנימה כו' אולם מפני שיראהי' לחדש דבר נראה לפרש דמשכ"ר שלא להניף ברזל על המוצח לפסולו ולחכותו ר"ל לאסוקי דלא נימא דאיסור זה דלא תניף עליהם ברזל אינו אלא באברים שכבר הוקדשו למוצח משא"כ בעודם חולין מותר לפסולן ולחכותן בברזל וכמש"כ החס' בסוכה מ"ט א' ד"ה שכל ובייט יכוין לחלק בין קודם שהוקדשו אברים למוצח לעדון חולין לאחר שהוקדשו וכמש"כ המל"מ ב'פ"א מהל' בבה"ה ה"ט' ב'ס' ה"ב' ש' ר"ל רבינו דאף קודם שהוקדשו בעודם חולין אסור להניף עליהם ברזל לפסולן ולחכותן לנורא אבני מוצח שפסלו עיי' למוצח וכל' המל"מ שם דהאיסור אינו בשעת הנפת הברזל כ"א בשעת הכנין כדכתיב לא תבנה אתהן גזית וא"ש ד' רבינו שם בסוף